

Profetul Ilie cu carul de foc, sec XVII

†Andrei

Arhiepiscop al Vadului, Feleacului și Clujului,
Mitropolit al Clujului, Maramureșului și Sălajului

Eu m-am născut în lume să dărui, să mă dărui, oricând și orișicărui...

An luna iulie 2012 se împlinesc o sută de ani de la nașterea Părintelui Nicolae Steinhardt care, datorită gentileții sale de intelectual rafinat și dragostei creștine ce l-a caracterizat, s-a dăruit tuturor fără a pretinde nimic în loc.

Cred că cel mai bine îl caracterizează două din lucrările sale: *Jurnalul Fericirii și Dăruind vei dobândi*. În prima ne întâlnim cu mărturisitorul lui Hristos, care a pus în aplicare cu seriozitate îndemnul Mântuitorului: „*Oricine va mărturisi pentru Mine înaintea oamenilor, mărturisi-voi și Eu pentru El înaintea Tatălui Meu, care este în ceruri*” (Matei 10, 32). În cea de-a doua, în bună măsură carte de predici, ne demonstrează cum dăruind, dăruind din puținul nostru sau din neavutul nostru, devenim bogați.

Cu prilejul acestui jubileu, multe personalități din elita culturală a României vor spune despre Părintele Nicolae Steinhardt lucruri mult mai elevate decât cele pe care le spun eu. Dar vreau să cred că cele spuse de mine pleacă din inimă și sunt izvorâte dintr-o relație duhovnicească profundă pe care am avut-o cu Părintele Nicolae.

Nici pe departe nu-mi fac un titlu de glorie din amănuntul de suflet pe care-l relatez acum, dar acest amănunt pentru mine este o mângâiere. Iată despre ce este vorba: de la Părintele Steinhardt, care a vorbit atât de mult și de frumos, după câte știu eu, a rămas înregistrată audio doar o singură predică. Este vorba de predica de la Duminica Ortodoxiei în care Părintele Nicolae își aducea aminte cu nostalgie de un pelerinaj pe care l-am făcut împreună pe Valea Oltului, pomenindu-mă cu drag pe mine și pe părintele Vasile, actualul stareț de la Rohița. CD-ul cu predica este atașat volumului *Dăruind vei dobândi*, editat de Mănăstirea Rohia la Polirom.

Cunoscându-l direct pot spune că mi-a rămas în suflet ca una dintre cele mai luminoase icoane de intelectual de rasă și, în același timp, călugăr adevărat.

Eram prin anii 1968 student în București la Facultatea de Construcții Căi Ferate, Drumuri și Poduri. Duminica mergeam la biserica Schitului Darvari, biserică parohială în vremea aceea. La Liturghie participau o seamă de oameni importanți; nu-i cunoșteam pe toți.

Observam mereu în spate o figură distinsă. Un om slab, cu barbă, nu foarte înalt și mereu atent la Sfânta Liturghie. Intuiam că e un om al lui Dumnezeu, dar nu-i știam numele. Abia mai târziu am aflat că era viitorul Părinte Nicolae Steinhardt, legat și el duhovnicește de Părintele George Teodorescu: acesta-l miruise după ieșirea din închisoare, unde-l botezase Părintele Mina Dobzeu.

Mai târziu, după ce-mi făcusem stagiul în inginerie și Facultatea de Teologie la Sibiu, eram preot în Turda. Într-o după masă bate la ușă și intră un necunoscut: „sunt fratele Nicolae, trimis de fratele Mitrofan”. M-am dumirit imediat cine-i fratele Nicolae: creștinul distins pe care-l vedeam mereu la bisericuța de la Darvari.

A revenit adesea. Era tocmai perioada în care se statornicea la Mănăstirea Rohia, fiindu-i apropiat sufletește Preasfințitului Justinian Chira. M-am folosit mult duhovnicește din bogatele-i cunoștințe, dar mai ales din așezarea duhovnicească pe care o avea.

Era foarte legat de tineri și-și dădea seama că ei sunt viitorul Bisericii. Dar în același timp, pe cât de erudit, se știa coborî la măsura credinciosului simplu. Venea de la Rohia în special pentru a ne însoți în pelerinaje. De atunci s-a legat sufletește cu Părintele Vasile, actualul stareț de la Rohița, care era la liceu în Turda. Nu după multă vreme acesta l-a urmat la Mănăstire, la Rohia.

Părintele Nicolae judeca profund duhovnicește. Spunea, referitor la viclenia securiștilor care încercau să-și racoleze informatori: „Părinte Ionică, dacă vine dracul și scrie pe o coală albă că există Dumnezeu, să nu contrasemnezi alături de el”.

Într-alt rând, pe când organizasem un pelerinaj la mănăstirile din Oltenia, am trecut printr-o ispită. Autocarul plătit, care trebuia să ne aștepte la gară, „*n-a mai fost disponibil*”. Reușise securitatea să pună la cale acest lucru. Am putut face rost doar de un autobuz hodorogit și m-am necăjit foarte rău. Dar părintele Nicolae mi-a zis: „*părinte Ionică, are patru roți? Are! Și merge? Merge! Atunci nu înțeleg de ce te tulburi!*”

DIN SUMAR:

- ▶ACTUALITATE – ARHID. CLAUDIU-IOAN GRAMA (p. 3)
- ▶EVENIMENT * RECENZIE – ARHID. CLAUDIU-IOAN GRAMA (p. 4)
– LILIANA-ELENA BOAMFĂ
- ▶THEOLOGICA – PR. FLORIN-CĂTĂLIN GHIT (p. 5)
- ▶PROFESORUL DE RELIGIE – PR. ADRIAN CHERHAT (p. 6)
- ▶TINERII ÎN BISERICĂ – PR. LIVIU VIDICAN MANCI (p. 7)
- ▶CRONICĂ * MORALIA – PR. IOAN MORAR (p. 8)
– MARIN MARIUS TRUCULESCU
- ▶ESEU * RECENZIE – MIRCEA GELU BUTA (p. 9)
– CONSTANTIN CATRINA
- ▶PELERINAJE (p. 10)
- ▶AGENDA IERARHILOR (p. 11)
- ▶APARIȚII EDITORIALE * GRILA RADIO (p. 12)

Era călît în suferință. Nu numai că a suportat cinci ani de temniță între 1959 și 1964, dar o viață întreagă a fost hăituit și urmărit drăcește. Toate acestea nu l-au înrăit, ci l-au îmbunătățit sufletește, pentru că el, evreul convertit, interpreta duhovnicește încercările. În *Jurnalul Fericii* va scrie: „Pentru a ieși dintr-un univers concentraționar - și nu e nevoie neapărat să fie un lagăr, o temniță ori altă formă de încarcerare; teoria se aplică oricărui tip de produs al totalitarismului - există soluția mistică a credinței”.¹

Citindu-mi dosarul de urmărire, printre „elementele dușmănoase” cu care eram în legătură, era trecut și „Steinhardt Nicolae, fost condamnat, element dușmănos, care exercită influență negativă”. Era socotit „element dușmănos” pentru că spunea lucrurilor pe nume. De exemplu, am găsit în dosar - pentru că aveau microfon la mine în casă și înregistrau convorbirile -, o afirmație a Părintelui Nicolae din iunie 1981: „Suntem într-un moment de mare criză, avem datorii șapte miliarde de dolari, vor să ne achităm de datorie cu mâncarea pe care ar trebui s-o mănânce populația țării”.

Dovadă de caracter a dat Părintele Nicolae și când l-au închis. L-au închis pentru că n-a vrut să depună mărturie împotriva prietenilor săi, cărturari de marcă, unii dintre ei legionari. Socoteau anchetatorii că-l vor putea face să spună ceva împotriva lor, el fiind evreu. N-a făcut-o și a mers în închisoare împreună cu ei.

Din scrierile lui reiese cu evidență că a gândit creștinește, a trăit creștinește și l-a mărturisit pe Hristos până-n ultima clipă. Se vede acest lucru mai ales din *Jurnalul Fericii*. Dumnezeu l-a chemat la sine cu puțin timp înainte de a veni libertatea: în primăvara anului 1989. Îmi reproșez până astăzi că n-am fost la slujba înmormântării pe care a oficiat-o Preasfințitul Justinian. Ziua învierii o așteaptă în smeritul mormânt de la Mănăstirea Rohia.

Aminteam de faptul că ne-am cunoscut „față către față” într-o primăvară, pe când eram preot în Turda. Uitasem ziua. Înspre bucuria mea, în dosarul de urmărire, am găsit nu numai ziua și ora, ci și convorbirea înregistrată, cu lux de amănunte. Dacă este o scăpare a mea faptul că nu mi-am ținut un jurnal, acum după ani aflu și cum decurgea o zi din viața mea de preot paroh.

Așa se face că „Nicu”, adică postul de ascultare nr. 61 D.M., relatează cu lux de amănunte prima vizită pe care mi-a făcut-o părintele Nicolae: „În ziua de 17.04.1980 la Andreicuț se află în vizită un domn din București cu care poartă o discuție la care asistă sursa începând de la ora 11”². „Sursa” înregistra și apoi pune pe hârtie convorbirea. Ea se numea „Nicu”.

Îi povesteam Părintelui bucuriile și necazurile mele: faptul că am fost chemat la Securitate pentru legăturile avute cu greco-catolicii, pentru catehizația ce o făceam tinerilor la biserică și, în general, pentru activitatea duhovnicească ce o desfășuram. Activitatea respectivă mie mi se părea normală. Pentru puterea de atunci, însă, buni erau doar cei care făceau cât mai puțin. Rămân contrariat astăzi, când avem toată libertatea, că nu facem tot ceea ce s-ar putea face.

Părintele mă încuraja: „Domnul îi relatează că el a fost condamnat politic, deși nu a avut nimic cu ei. Îi spune lui Andreicuț să nu uite că «aceștia» dușmănesc religia, pentru ei orice preot și orice credincios este un dușman; îi spune că oricât de bine se va comporta, tot dușman va fi considerat. Este de părere că orice om care intră într-o biserică, în ochii Securității este considerat dușman.”³

Părintele era radical și categoric. Mi-a relatat apoi motivul pentru care a fost închis: „Cred că ții minte matală că eu am fost condamnat politic pentru crimă de uneltire împotriva orânduirii de stat și pentru ajutor legionar. Am fost prieten și coleg de liceu cu niște oameni care erau legionari, aveau domiciliul obligatoriu pe undeva și veneau în București clandestin, iar eu i-am primit în casă, m-au rugat să-i adăpostesc, iar eu i-am adăpostit. Le-am dat de mâncare, că așa-i normal, iar când i-au prins au dat și numele

meu. Apoi am fost chemat la Securitate, să fiu martor în procesul lor, și să spun că am știut că au venit clandestin în București, că au vorbit contra regimului. Am spus că asta nu pot să fac, nu pot să fiu martor împotriva colegilor mei și să spun minciuni despre ei, după ce i-am adăpostit la mine în casă.”⁴

Câtă tărie de caracter! Pentru acest fapt a fost închis împreună cu ei, făcând cinci ani de temniță grea, pentru că „s-au organizat împotriva statului”.

Este de subliniat faptul că întreaga familie era onorabilă. Părintele încă nu era botezat. Tatăl lui era evreu mozaic, dar om integru. Securitatea considera că, evreu fiind, îl va sfătui pe fiul său să depună mărturie împotriva legionarilor. De aceea l-au trimis să vorbească cu tatăl: „M-au trimis acasă să mă sfătuiesc cu tatăl meu care, de fapt, mi-a spus ca imediat să mă duc la Securitate și să mă predau, să nu fiu martor împotriva unor prieteni, așa că mi-am făcut un geamantan mic și m-am dus”⁵.

A fost anchetat, bătut, numit „bandit” și „legionar”, dar a rezistat. A tras și o concluzie, întărindu-mă pe mine și pe alții: „Dacă vrei să nu ai nezac cu ei să nu-ți fie frică, că dacă ți-e frică de ei ești pierdut!”⁶. Cu smerenie trebuie însă să recunosc că, uneori, mi-a fost frică. Mi-a fost frică, într-un rând, și când dânsul dorea să mă caute.

Mi-a lămurit apoi un lucru: perfidia drăcească cu care lucra Securitatea, neacuzându-te pe față pentru credință, ci pentru alte lucruri: „Ei fac exact ca diavolul. Spun că nu există. Se îmbracă în diferite costume, a diferite organe, și încearcă să dea pedepse de drept comun, acuzându-te de hoție, de înșelăciune, de homosexualitate. Asta e metoda lor preferată. Că dacă merg și spun despre cineva că este un om periculos politic, nu crede lumea. Dar dacă spun că e bețiv sau curvoar, sau homosexual, lumea râde. Popa-i curvoar! Popa-i bețiv! Popa-i homosexual! Și nimeni nu cere dovezi. Asta-i ușor de spus. Ca să facă proces politic, însă, trebuie să dovedească că mata faci parte dintr-o organizație politică și trebuie să dovedească că există ei, Securitatea. Acum mai au o metodă nouă: să te scoată nebun și să te bage la balamuc”⁷. În spațiul comunist s-au întâmplat asemenea lucruri.

A mai subliniat Părintele Nicolae un lucru, și anume că securiștilor de Biserică le era teamă și-i socoteau periculoși pe preoți. „Nicu” a consemnat acest lucru: „Securitatea îi consideră periculoși pe cei ce lucrează pe tărâmul Bisericii, pentru Dumnezeu, din cauză că le este frică de Biserică, pentru că Biserica este puternică și n-au putut să o distrugă așa cum au distrus moșiile, comerțul, industria. Au luat pământul de la oameni, au luat casele, întreprinderile, banii, dar Biserica nu, căci Biserica le este dușman mare. Ea s-a dovedit din toate cea mai puternică”⁸.

Mi-a mai povestit apoi experiența pe care a avut-o într-o călătorie în Apus, faptul că a tradus în franceză din *Filocalia*, volumul VIII, istoria isihasmului românesc, că în revista *Steaua* și în *Viața românească* a publicat mai multe lucruri cu trăsături religioase, mirându-se că au scăpat de cenzură.

Cum eram la prima întâlnire, mi-a dat și alte amănunte din viața lui încercată de multe necazuri: „Când a venit regimul comunist am suferit. M-au dat afară din casă. M-au dat afară din slujbă. Eram avocat și m-au dat afară din barou. M-au făcut funcționar și mă dădeau afară de unde eram”⁹.

Una dintre relatările cele mai emoționante a fost cea legată de botezul său, care a avut loc în închisoare: „Acolo a întâlnit un preot călugăr care, după o pregătire, l-a botezat. Acesta era Părintele Mina Dobzeu de la Huși, care trăiește încă, și-l cunoaște Preasfințitul Justinian și Maica Lenuța. L-a botezat ortodox și de atunci trăiește o viață religioasă intensă. Cu cel ce l-a botezat continuă să mențină relații”.

⁴ Idem, p. 198.

⁵ Ibidem.

⁶ Ibidem.

⁷ Idem, p. 199.

⁸ Ibidem.

⁹ Idem, p. 200.

17-18 iunie 1981, în pelerinaj la Peștera Muierii, Mănăstirea Dintr-un lemn. Părintele Andrei, actualul Mitropolit al Clujului, pe rândul de sus al patrulea de la stânga la dreapta; Nicolae Steinhardt în rândul de jos printre tineri.

16 iunie 1981. În pelerinaj la Mănăstirea Dealu-Viforata. Părintele Andrei, actualul Mitropolit al Clujului, al patrulea de sus, de la stânga la dreapta, iar Nicolae Steinhardt al doilea.

Își amintea cu drag și de faptul că în închisoare domnea o atmosferă ecumenică și irenică. „La închisoare a stat cu preoți de toate religiile, chiar și protestanți, cunoscând și un rabin. Pe când era la Gherla s-a petrecut un lucru foarte frumos: făceau zilnic slujbe împreună, indiferent de ce religie aparțineau”¹⁰.

La întrebarea dacă se cunoaște demult cu Preasfințitul Justinian, răspunsul este consemnat în dosar: „Se cunosc de circa zece ani, că el se duce foarte des la Rohia, la mănăstire. Acolo s-a cunoscut cu Preasfințitul. Îi place mult la această mănăstire de care s-a legat și la care are de gând să rămână. De când s-au cunoscut cu Preasfințitul, când merge la Rohia se oprește și la Cluj, unde de obicei îl găzduiește la căminul preofesc. De data aceasta l-a cazat chiar la dânsul în apartament”¹¹. Lucrurile s-au petrecut așa. A ales Rohia unde l-a avut stareț pe Preasfințitul Iustin Hodea.

Toate aceste amănunte s-ar putea ca astăzi să nu mai trezească interes. Însă, puse cap la cap, conturează chipul unui om deosebit, mărturisitor al Domnului și erudit scriitor. De opera lui se preocupă specialiștii. Eu doresc doar, legat fiind sentimental de toate acestea, să aduc mărturie despre un om la chipul căruia privesc cu admirație și cu smerenie.

¹⁰ Idem, p. 201.

¹¹ Idem, p. 199 verso.

Donații prin SMS pentru finalizarea Centrului de Îngrijiri Paliative „Sfântul Nectarie”

CAMPANIA DE INFORMARE ȘI STRĂNGERE DE FONDURI PENTRU
„CENTRUL DE ÎNGRIJIRI PALIATIVE SFÂNTUL NECTARIE” DIN CLUJ-NAPOCA

**NUMAI ÎMPREUNĂ
PUTEM ALINA
SUFERINȚA**

PENTRU TINE
2 EURO
POT ÎNSEMNA
FOARTE PUȚIN.
DE LA MAI MULȚI.
PENTRU UN BOLNAV
DE CANCER,
POT ÎNSEMNA
FOARTE MULT.
DONEAZĂ 2 EURO
PRINTR-UN SMS LA
8840
NU SE PERCEPTE TVA

CAMPANIA SUSTINUTĂ DE COSMOTE, ORANGE ȘI VODAFONE ÎN PERIOADA 20 Iunie-31 SEPTEMBRIE 2012

Pentru finalizarea Centrului de Îngrijiri Paliative „Sfântul Nectarie” din Cluj-Napoca, cei care doresc pot contribui prin trimiterea unui SMS la numărul unic 8840, începând de miercuri, 20 iunie 2012. Fiecare mesaj trimis în rețelele Orange, Cosmote și Vodafone, valorează 2 euro.

Centrul „Sfântul Nectarie” a fost conceput de Sectorul Social al Arhiepiscopiei Vadului, Feleacului și Clujului, sub îndrumarea Episcopului-vicar Vasile Someșanul, pentru a oferi toate îngrijirile medicale și spirituale necesare bolnavilor oncologici în fază terminală. Clădirea va avea o suprafață construită de 398 mp și o suprafață desfășurată de aproape 2000 mp, unde vor fi amenajate o unitate Hospice cu mai multe saloane de internare, un centru de zi pentru adulți și un ambulatoriu de specialitate. Serviciile gratuite vor fi asigurate de o echipă interdisciplinară, formată din medici, preoți, farmaciști, asistente medicale, asistente sociale, infirmiere și voluntari, toți contribuind, prin sprijin medical și spiritual, la păstrarea calității și demnității vieții celor suferinzi și a familiilor lor.

Banii strânși din donații vor fi utilizați pentru dotarea Așezământului cu aparatură medicală. Preasfințitul Episcop Vasile Someșanul a precizat că, în cazul în care banii necesari vor fi adunați, Centrul va fi dat în folosință, cel târziu, în luna noiembrie a acestui an.

¹ Jurnalul Fericii, Dacia, Cluj Napoca, 1991, p. 6.

² A.C.N.S.A.S., fond Informațional, dosar 764, vol.2, fila 204.

³ Ibidem.

Vizita Preafericitului Părinte Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, în Episcopia Maramureșului și Sătmarului (29 iunie – 2 iulie 2012)

Arhid. Claudiu-Ioan Grama

Mănăstirea Bârsana

În răspunzând invitației Înaltpreasfințitului Părinte Iustinian, Episcopul Maramureșului și Sătmarului, Preafericitul Părinte Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, a efectuat o vizită pastoral-misionară în județele Maramureș și Satu-Mare. Această vizită a fost prilejuită de sfințirea a două biserici importante din nordul țării: Biserica de lemn a Mănăstirii Bârsana și a „Catedralei Țării Oașului” din centrul orașului Negrești-Oaș.

Vineri, 29 iunie 2012, delegația care sosea de la București a fost întâmpinată pe aeroportul din Baia-Mare de către Înaltpreasfințitul Părinte Andrei, Mitropolitul Clujului, Maramureșului și Sălajului, Preasfințitul Părinte Petroniu, Episcopul Sălajului și Preasfințitul Părinte Iustin Sigheteanul, Arhiepiscop-vicar al Episcopiei Maramureșului și Sătmarului, precum și de oficialitățile județene și locale, civile și militare.

După o scurtă întâlnire cu presa, delegația a pornit spre Mănăstirea Bârsana, unde avea să fie întâmpinată de Înaltpreasfințitul Părinte Arhiepiscop Iustinian, Episcopul Maramureșului și Sătmarului.

La intrarea în Maramureșul istoric, în localitatea Mara, deși nu era trecută în programul oficial, am avut parte de o surpriză deosebită. Părintele Patriarh a fost întâmpinat în mod tradițional de către toți preoții și primarii din zonă, având alături o mulțime de credincioși, bineînțeles, îmbrăcați în minunatele lor costume populare.

Trecând prin satele de pe Valea Izei, unde lumea era adunată în fața bisericilor pentru a saluta și a aduce un omagiu de bun venit oaspeților, admirând frumusețea satelor și a bisericilor din zonă, fiind copleșiți de minunăția costumelor

Primirea la intrarea în Țara Oașului

populare pe care cu mândrie le purta fiecare credincios, am ajuns la Mănăstirea Bârsana, o bijuterie arhitecturală. Aici, după primirea oficială, după săvârșirea unei scurte slujbe de Te-Deum, după cuvântul de bun venit al Arhiepiscopului Iustinian și după ce Părintele Patriarh i-a binecuvântat pe toți credincioșii prezenți, a urmat vizitarea Muzeului mănăstirii.

Sâmbătă, 30 iunie 2012, în ziua când este sărbătorit Soborul celor doisprezece Apostoli, hramul acestei mănăstiri, a avut loc slujba de sfințire a bisericii, o minunată biserică de lemn, care se integrează perfect în întreg ansamblul mănăstiresc. Biserica este pictată în vechiul stil românesc, inscripțiile de pe pereții acesteia fiind scrise în limba română, dar cu caractere chirilice.

La această sărbătoare, după unele estimări, au luat parte circa 30.000 de credincioși, veniți din toate părțile țării.

După încheierea slujbei de sfințire, pe altarul de vară a avut loc Sfânta Liturghie oficiată de Patriarhul Daniel, înconjurat de un sobor de optsprezece ierarhi, membri ai Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române. În cuvântul de învățătură, Părintele Patriarh a menționat faptul că sfințirea acestei biserici este „un act de cult și de cultură”.

La încheierea Liturghiei, maica stareță, stavrofora Fi-

lofteia, a primit cea mai înaltă distincție a Patriarhiei Române: „Crucea Patriarhală”.

De aici delegația a pornit înspre Țara Oașului, pe drum fiind programate unele opriri.

Un prim popas s-a făcut în orașul Sighetu Marmăției unde a fost vizitat Memorialul Victimelor Comunismului și al Rezistenței, amenajat în vechea închisoare în care mulți au pățimit

Săpânța-Peri

în vremea regimului trecut. După ce am aprins și noi câte o lumânare pentru cei ce s-au mutat la Domnul, la ieșire, Părintele Patriarh a fost așteptat de către credincioșii ucraineni care trăiesc în țara noastră, formând o procesiune până la Biserica Ucraineană, procesiune în care au fost integrați și ierarhii prezenți.

Plecând de la Biserica Ucraineană, am ajuns la Palatul Episcopal. Este o clădire veche, dăruită bisericii de către regele Carol al II-lea. Aceasta trebuia să devină reședința Episcopiei Maramureșului, care pe atunci trebuia să-și aibă sediul la Sighetu Marmăției. În timpul comunismului această clădire a fost naționalizată, fiind recăștigată după 1990. Astăzi, această clădire adăpostește sediul protopopiatului din Sighet.

Continuându-ne drumul am ajuns la Mănăstirea Săpânța Peri, o altă capodoperă arhitecturală construită din lemn.

Ca și în alte locuri, Patriarhul Daniel a fost întâmpinat cu multă dragoste de către o mulțime de credincioși. De la părintele paroh, cel care s-a ocupat de construirea acestei mănăstiri, am aflat că turnul bisericii are 74 metri înălțime, specificând că a dorit să fie atât de mare pentru ca și credincioșii din dreapta Tisei, din Ucraina, să poată vedea crucea așezată în vârf.

La intrarea în Țara Oașului, delegația a fost întâmpinată de către autoritățile județene din Satu-Mare, precum și de preoții și primarii din zonă, aceștia fiind înconjurați de o mulțime de credincioși.

Ajunși în orașul Negrești-Oaș, la ceas de seară, Prefericirea Sa a binecuvântat noul sediu al protopopiatului, sfințind și

Negrești-Oaș

pictura din capela interioară. Au fost prezenți toți preoții din protopopiat.

Duminică, 1 iulie 2012, a fost săvârșită slujba de sfințire a „Catedralei Țării Oașului”, o biserică mare și frumoasă. La sfârșitul Sfintei Liturghii, oficiată afară pe un podium special amenajat, părintele protopop Mihai Feher, cel care a construit cu multă trudă acest sfânt locaș, a primit din partea Preafericirii Sale „Crucea Patriarhală”, iar Părintelui Patriarh i-a fost acordat titlul de „Cetățean de onoare” al orașului Negrești-Oaș.

S-a estimat că la această slujbă de sfințire a bisericii, au fost prezenți cca. 7.000 de credincioși.

În aceeași zi, la orele 19.00, delegația a fost întâmpinată de preoții din oraș în „Catedrala” din Satu-Mare. Biserica, deși este mare, s-a dovedit neîncăpătoare pentru mulțimea de credincioși adunați să-l vadă pentru prima dată pe Preafericitul Părinte Daniel în orașul și în biserica lor. După cuvântările ocazionale ce au avut loc, Patriarhului României i s-a acordat titlul de „Cetățean de onoare” al municipiului Satu-Mare.

Luni, 2 iulie 2012, delegația ce l-a însoțit pe Preafericitul Părinte Daniel, Patriarhul României, a fost condusă de către Înaltpreasfințitul Părinte Andrei, Mitropolitul Clujului, Maramureșului și Sălajului și de către Preasfințitul Părinte Iustin Sigheteanul, Arhiepiscop-vicar al Episcopiei Maramureșului și Sătmarului, pe aeroportul din Satu-Mare de unde a decolat înspre București.

Au fost trei zile minunate, trei zile încărcate de emoție și sfințenie, zile care vor rămâne întipărite în mințile și inimile minunaților credincioși din nord-vestul țării și, de ce nu, în mințile și inimile noastre, ale celor care le-am fost alături.

„Catedrala” din Sat-Mare

Centenar Nicolae Steinhardt (1912 – 2012)

Arhid. Claudiu-Ioan Grama

Părintele Nicolae Steinhardt s-a născut într-o familie de evrei, iar viața nu i-a fost deloc ușoară. A fost închis în temnițele comuniste timp de cinci ani, între 1959 și 1964. Ca mulți alți deținuți, aici a ajuns să-L cunoască și să-L iubească pe Hristos și Biserica Sa, devenind un convertit desăvârșit. Primind botezul în închisoarea de la Jilava, după eliberare a fost uns cu Sfântul și Marele Mir, iar câțiva ani mai târziu, urmându-și părintele spiritual și chemarea lăuntrică a depus voturile călugărești, fiind tuns în monahism în mănăstirea pe care a iubit-o atât de mult, mănăstire în care și-a petrecut ultima parte a vieții, mănăstire în cimitirul căreia așteaptă cea de-a doua venire a lui Hristos: Mănăstirea „Sfânta Ana” de la Rohia.

Cu prilejul împlinirii a o sută de ani de la nașterea Monahului Nicolae, Mănăstirea Rohia și Fundația „N. Steinhardt”, împreună cu Secția de Filosofie, Teologie, Psihologie și Pedagogie a Academiei Române au organizat o Sesiune de comunicări științifice, intitulată **CENTENAR N. STEINHARDT**. Aceasta a avut loc miercuri, 4 iulie 2012, începând cu ora 10.00 în Aula Academiei Române din București.

Având în vedere importanța acestui eveniment și personalitatea puternică a celui elogiat, aula a fost plină. Au fost prezenți ierarhi, academicieni, preoți, profesori, oameni de cultură, scriitori, oameni care l-au cunoscut personal pe Monahul Nicolae Delarohia sau care i-au citit doar opera, ajungând astfel să-l prețuiască.

În deschiderea evenimentului, Academicianul Ionel Haiduc, Președintele Academiei Române, a rostit un cuvânt de

deschidere, după care a cedat funcția de moderator domnului Acad. Alexandru Surdu, președintele secției de Filosofie, Teologie, Psihologie și Pedagogie.

Preasfințitul Părinte Macarie, Episcopul Ortodox Român al Europei de Nord, a dat citire mesajului Preafericitului Părinte Patriarh Daniel, intitulat „Memorialul durerii transfigurată în Jurnal al fericirii”, subliniind faptul că în cartea *Jurnalul fericirii* este descrisă minunea transfigurării suferințelor fizice în fericire spirituală.

A urmat apoi comunicarea Înaltpreasfințitului Părinte Andrei, Mitropolitul Clujului, Maramureșului și Sălajului, comunicare intitulată foarte sugestiv: „Eu m-am născut în lume să dăruiesc, să mă dăruiesc, ori cui și orișicărui”. A fost o expunere foarte emoționantă, venind din inima unui om care l-a cunoscut foarte bine pe distinsul domn Steinhardt, pe care l-a întâlnit prima dată în București în vremea studenției, și apoi pe monahul Nicolae de la Mănăstirea Rohia. Făcând o descriere duhovnicească, Mitropolitul Andrei a spus: „Aducându-ne aminte de el așa cum l-am cunoscut, rămâne ca o icoană frumoasă, luminoasă, de creștin adevărat care vorbește sincer, așa cum vorbește Domnul Nostru Iisus Hristos”.

Preasfințitul Părinte Iustin Sigheteanul, președintele Fundației N. Steinhardt a vorbit despre *Monahul Nicolae Delarohia – cărturarul mărturisitor*. În calitatea pe care o deține, Preasfinția Sa a menționat faptul că toate manifestările și evenimentele pe care Mănăstirea Rohia le-a organizat în memoria lui

Nicolae Steinhardt, după mutarea acestuia la Domnul, „au avut darul de a cristaliza personalitatea Părintelui Nicolae, care, fără îndoială, este una aparte în cultura românească și-n istoria monahismului românesc”.

Au mai conferențiat Acad. Alexandru Surdu, Președintele Secției de Filosofie, Teologie, Psihologie și Pedagogie, scoțând în evidență câteva *Aspecte filosofice ale Operei lui N. Steinhardt*, Dr. Nicolae Mecu, de la Institutul de Istorie și Teorie Literară „G. Călinescu”, vorbind despre *Neojunimistul N. Steinhardt*, Pr. Conf. Univ. Dr. Ștefan Iloaie, de la Univ. Babeș Bolyai din Cluj-Napoca, evocând *Cu-rajul mărturisirii: credința și fapta în viața și opera Monahului Nicolae Delarohia*, Conf. Univ. Dr. Florian Roatiș, de la Universitatea de Nord din Baia Mare, folosindu-se de titlul *N. Steinhardt și generația '27. Afinități electice*, precum și Lect. Univ. Dr. George Ardeleanu, de la Universitatea din București, vorbind despre *Critica literară între subversiune și beatitudine. Modelul N. Steinhardt*.

Mitropolitul Andrei le vorbește celor prezenți în Aula Academiei Române din București cu prilejul Sesiunii de comunicări științifice „Centenar N. Steinhardt”, 4 iulie 2012

În încheiere, Acad. Ale-

xandru Surdu a adus la cunoștința celor de față că Nicolae Steinhardt a fost ales post-mortem Membru de Onoare al Academiei Române, lucru întâmpinat cu multe aplauze.

Toate cele nouă prelegeri pe care le-am amintit mai sus au avut același scop: acela de a omagia pe cel care ne-a asigurat într-una din cărțile ce ni-i le-a lăsat că „dăruind vei dobândi”. Monahul Nicolae s-a dăruit și credem cu tărie că a dobândit Împărăția lui Dumnezeu.

ARHIMANDRIT
ZAHARIA ZAHAROU,
Merinde pentru monahi,
Ed. Nicodim Caligrafal,
Sfânta Mănăstire Putna,
2012, 95 p.

iețuitor și ales povățuitor al obștii Mănăstirii Stavropighie Patriarhală „Sfântul Ioan Botezătorul” din

Essex – Anglia, chinovie ale cărei începuturi sunt strâns legate de personalitatea Arhimandritului Sofronie Saharov, cunoscut fiind totodată pe tărâmul vieții duhovnicești prin numeroasele conferințe susținute în lumea ortodoxă, iar publicului român mai ales prin cărțile tipărite¹ până în prezent în limba română – *Hristos, Calea vieții noastre. Darurile teologiei Arhimandritului Sofronie* (2003), respectiv *Lărgiți și voi inimile voastre!* (2009) – arhimandritul Zaharia Zaharou reprezintă pentru mediul nostru teologic un profund trăitor și mărturisitor al învățaturii încredințate lui de către părintele său duhovnicesc.

Originar din Cipru, ajunge în Anglia pentru a studia chimia la Universitatea din Londra, însă la vârsta de 18 ani pronia dumnezeiască îi călăuzește pașii spre Mănăstirea „Sfântul Ioan Botezătorul” din Maldon (Essex), unde, întâlnindu-l pe Părintele Sofronie și descoperind „Calea” vieții celei veșnice va renunța definitiv la științele lumii acesteia, rămânând de acum înainte sub directa oblăduire a fericitului stareț. În ascultare de părintele său și în vederea inițierii pe noul drum al desăvârșirii creștine, tânărul nevoitor va urma Teologia la Institutul Saint-Serge din Paris și ulterior la Universitatea din Salonic, desăvârșindu-și studiile prin susținerea unei teze de doctorat în teologie, sub îndrumarea renumitului teolog grec George Mantzaridis.

Lucrarea de față, reprezentativă atât pentru monahism cât și pentru teologia românească, a văzut lumina tiparului prin deosebita purtare de grijă a Părintelui Arhimandrit Melchisedec Velnic, starețul Sfintei Mănăstiri Putna, care a considerat de cuviință ca aceste cuvinte, nu multe, dar izvorâte dintr-o

inimă lucrătoare, să fie încrustate pentru veșnicie „cu Duhul Dumnezeului Celui viu, [însă] nu pe table de piatră, ci pe tablele de carne ale inimii” (2 Corinteni 3, 3), spre desăvârșita înnoire întru noi a chipului Mântuitorului Hristos.

Drept urmare, în decursul călătoriei celor patruzeci de zile ale Postului Păresimilor, librăria Bizantină din București a avut bucuria să fie gazda lansării acestui volum de cuvântări duhovnicești, cel dintâi din colecția „Crinii țarinii”, semnat de Părintele Arhimandrit Zaharia Zaharou, cuprinzând semințele duhovnicești împărțite de sfinția sa cătorva obști monahale cu ocazia pelerinajului desfășurat în Mitropolia Moldovei și Bucovinei în toamna anului trecut (26 septembrie – 3 octombrie), la invitația Înaltpreasfințitului Părinte Mitropolit Teofan, al cărui cuvânt înainte pecetluiește, de altfel, recenta apariție.

Precedând cele trei cuvinte adresate în mod personal celor care s-au dăruit de bunăvoie lui Dumnezeu în chipul smerit al călugăriei, volumul se deschide cu tema conferinței susținute la Iași, având titlul „Nevoință și monahism în teologia părintelui Sofronie Saharov”, prelegere în cadrul căreia Părintele Zaharia va căuta să pună în lumină „cheia” ce stă la baza împlinirii nevoinței monahale, adică smerenia, „marea știință”², cel mai la îndemână mijloc în vederea purcederii pe calea cea pogorătoare, „spre vârful piramidei întoarse” (p. 14). Privit fiind prin prisma învățaturii „dascălului” său, Părintele Sofronie, monahismul, această înaltă chemare, „nu este o născocire omenească, [ci] constituie un imperativ categoric al duhului pentru cel care se atinge de focul iubirii lui Hristos, iubire care se jertfește pe sine pentru ca ceilalți să trăiască și își primește moartea de la ei” (p. 18), asemenea Domnului Care, ca „Om al durerilor”, S-a jertfit pentru toți.

Ucenicia în duhul Domnului devine astfel posibilă prin cunoașterea și cultivarea acestei înalte virtuți a smereniei, care atrage harul lui Dumnezeu, singurul în măsură să întregască și să tămăduiască ființa noastră.

Dar însușirea nevoinței despre care vorbește părintele nu se reduce exclusiv la cei ce aparțin cinului monahal, ci ea înclină spre realizarea universalității lui Hristos în orice timp și în orice loc, universalitate ce poate fi definită în următorii termeni: „când omul stă înaintea lui Dumnezeu și mijlocește pentru toată făptura omenească, pentru toată zidirea” (p. 76), nutrinde față de lume aceleași simțăminte ca și Dumnezeu și fiind însuflețit de aceeași iubire. Dobândirea acestei

desăvârșiri nu este nimic altceva decât lărgirea inimii, aici și acum, o retrăire a vieții lui Hristos pe pământ de către fiecare dintre noi.

Ca atare, „nevoința care renaște și preface viața noastră peotriva Duhului lui Dumnezeu depinde de doi factori: de voia lui Dumnezeu și de alegerea și voia omului. Primul este infinit de mare, iar al doilea infinit de mic, însă de neapărată trebuință pentru buna lor împreună lucrare” (p. 9).

Tema centrală în jurul căreia autorul își odihnește smeritu-i cuvânt, atât în expunere, cât mai ales în răspunsurile la diferitele întrebări ce i-au fost adresate, este dobândirea duhului smereniei lui Hristos, altfel spus deprinderea așezării noastre pe calea smerită a Domnului, dar nu fără de El.

De acum, rugăciunea ajunge să fie cel mai mare dar pe care omul îl poate oferi în smerenia inimii sale lui Dumnezeu, pentru el și deopotrivă pentru întreaga lume ca și pentru sine, „un izvor de însuflare” (p. 31), de bucurie și pace în Duhul Sfânt. Căci o singură slăbiciune are Dumnezeu – „Se pleacă înaintea unei inimi înfrânte și smerite (...), care poartă înlăuntru ei urmele rănilor lui Hristos” (p. 64).

Aceasta este – după aprecierile Părintelui Zaharia – „adevărata măreție a omului” și „dumnezeiasca întrecere în smerenie a celor renăscuți în Hristos” (p. 20), lecția de viață pe care suntem chemați să o învățăm în fiecare rând de oameni.

Ucenic apropiat al starețului Sofronie de la Essex (1896-1993) și nepot duhovnicesc al Sfântului Siluan Athonitul (1866-1938), arhimandritul Zaharia reușește prin cartea de față să mijlocească cititorului o dreaptă și pătrunzătoare înțelegere a tainelor viețuirii monahale. Sădite în țarina inimilor intraripate de dumnezeiescul dor de pe meleagurile Mănăstirii Putna, Sihăstria Putnei și obștii de la Văratec, dar și în fiecare inimă dornică să primească roua Duhului, cuvintele oglindite în fereastra fiecărei pagini rămân mai presus de toate o încununare a strădaniei de „a semăna” și în pământul cel bun al sufletelor fiilor neamului nostru românesc sămânța cea bună a cuvântului Evangheliei păcii.

Îndemnul Părintelui Zaharia pentru noi, pentru toți, este și rămâne în cele din urmă cuvântul Sfântului Apostol Pavel: „Lărgiți și voi inimile voastre!” (2 Corinteni 6, 13) pentru ca pe această cale „Dragostea cea dintâi” să plămădească și în vasele de lut ale firavei noastre ființe „omul cel tainic al inimii” (1 Petru 3, 4), zidit după chipul lui Dumnezeu, Cel ce a fost, este și va fi de-a pururi dragoste.

¹ În limba engleză amintim: Arhimandrite Zacharias, *The Hidden Man of the Heart* (1 Peter 3:4): *The Cultivation of the Heart in Orthodox Christian Anthropology*, edited by Christopher Veniamin, Mount Tabor Publishing, 2008.

² Arhimandritul SOFRONIE, *Cuviosul Siluan Athonitul*, trad. de Jerom. Rafail (Noica), Ed. Reîntregirea, Alba-Iulia, 2009, p. 467.

Arhimandritul Zaharia Zaharou în mijlocul teologilor clujeni

În săptămâna care a urmat Praznicului Cincizecimii, în prima zi, marți 5 iunie, petrecută la Cluj de Părintele Arhimandrit Zaharia Zaharou, acesta a avut o întâlnire seara, de la ora 18, cu studenții Facultății de Teologie Ortodoxă a Universității Babeș-Bolyai și cu elevii Seminarului Teologic, în Sala „Nicolae Ivan” din Piața Avram Iancu nr. 18. La acest eveniment a participat Înaltpreasfințitul Andrei, Mitropolitul Clujului, Maramureșului și Sălajului și a fost prezent Părintele profesor dr. Vasile Stanciu, decanul Facultății de Teologie Ortodoxă, precum și cadre didactice ale instituțiilor de învățământ teologic și numeroși studenți și tineri. După ce Înaltpreasfințitul Andrei a făcut o scurtă prezentare a invitatului, Părintele decan Vasile Stanciu a mulțumit Părintelui Zaharia pentru bunăvoința de a accepta invitația de a veni în mijlocul tinerilor teologi clujeni, Părintele Zaharia a vorbit despre „A trăi cu un singur gând”. După cuvântul de învățătură adresat teologilor, Părintele Zaharia a răspuns întrebărilor concrete, practice, puse de tineri. Redăm în continuare cuvintele introductive ale Înaltpreasfințitului Andrei și dialogul purtat de Părintele Zaharia cu cei prezenți în sală după conferință.

ÎPS Andrei Andreicuț: – Preacucernice Părinte Decan, Preacucioși și Preacucernici Părinți și dragi tineri, în câteva fraze doresc să vi-l prezint pe Părintele Zaharia Zaharou, mare duhovnic al vremurilor noastre. Duhovnicește, Sfinția Sa ar fi nepot al Sfântului Siluan Atonitul. Sfântul Siluan l-a avut ucenic de suflet pe Arhimandritul Sofronie Saharov. După ce a murit Sfântul Siluan, Arhimandritul Sofronie Saharov a încercat întâi să facă o mănăstire în Franța și lucrurile nu s-au prea legat, iar apoi s-a dus în Anglia, la Essex, și acolo a întemeiat o mănăstire cu mare impact duhovnicesc în tot Apusul și nu numai: în toată lumea. Ei, printre ucenicii apropiați și preferați ai părintelui Sofronie Saharov a fost părintele Zaharia, Părintele Chiril, care acum este stareț, Părintele Rafail Noica, pe care foarte mulți îl cunoașteți, și încă o pleiadă de părinți deosebiți. Părintele Rafail acceptă mai greu să iasă în lume și, când iese, cuvântul lui e cu putere multă. Părintele Zaharia acceptă să iasă în lume și cuvântul dânsului este de asemenea cu putere multă. Așa că toți cei care am avut bucuria de a-i cerceta pe Părinții de la Essex, acolo acasă, am rămas marcați și iată că astăzi părintele este cu noi, răspunzând invitației pe care i-am făcut-o, adresându-se acum fraților voastre, studenților teologi... Bine ați venit Părinte Zaharia! Vă ascultăm cu mult drag.

Arhim. Zaharia Zaharou: – Îi mulțumesc lui Dumnezeu că sunt astăzi aici, cu binecuvântarea Înaltpreasfințitei Sale, și să împărtășesc cu dumneavoastră ceva ce avem în comun: nădejdea vie în Domnul și Mântuitorul nostru Iisus Hristos, îndeosebi acum, pe parcursul acestei frumoase săptămâni în care sărbătorim darurile Sfântului Duh venind în lume. M-am gândit să vă prezint ceva ce am scris înainte de a veni aici, ceva despre „A trăi cu un singur gând”. Aceasta presupune cultivarea inimii omului de către harul lui Dumnezeu. Este o mare tragedie să trăiască omul despărțit de însăși inima sa. Devine un scop al vieții ca cineva să-și cunoască inima și de acolo să se prezinte dinaintea lui Dumnezeu. Căci știința duhovnicescă ne spune că trebuie să-I vorbim lui Dumnezeu cu inima noastră, trebuie să-L iubim din toată inima noastră, și să cunoaștem cu inima noastră legea harului Său. Și toată strădania [ἀσκήσις] noastră în viața Bisericii este aceea de a ne găsi inima. Și este atât de important acest lucru încât, dacă ne-am găsit inima, a început mântuirea, a venit mântuirea în viața noastră. Și pocăința [μετάνοια] pe care o facem dinaintea lui Dumnezeu nu este altceva decât cultivarea inimii noastre. Pocăința constă în a trece plugul lui Dumnezeu prin inima noastră pentru a dezrădăcina spinii iubirii de plăceri, pentru a se curăța inima și pentru ca aceasta să devină, așa cum zicea starețul [γέροντα] nostru, ca un radar. Un radar care să urmărească semnele prezenței lui Dumnezeu și să pătrundă în taina Dumnezeului Celui neapropiat și veșnic. În întreaga istorie a Revelației, atunci când Dumnezeu îi vorbește omului, îi vorbește doar cu un singur gând. Dar este nevoie apoi de întreaga viață pentru a se realiza acest gând. Și în viața duhovnicescă, cu cât înaintăm mai mult, cu atât se diminuează numeroasele noastre idei și ne prezentăm dinaintea lui Dumnezeu doar cu un singur gând. Și în acest singur gând este concentrată întreaga noastră ființă și este îndreptată către Dumnezeu.

Dacă învățăm să trăim doar cu un singur gând, va deveni mai ușoară atât viața preoților noștri cât și propria noastră viață. Pentru că nu poate să-i ofere fiecăruia care vine le el

ore întregi. De obicei aceasta are loc la început dar nu poate avea loc permanent.

Pr. Vasile Stanciu: – Preacucioase Părinte, este o deosebită bucurie pentru noi că, la o Școală de Teologie Ortodoxă în care predau mulți profesori foarte bine pregătiți cu studii în străinătate și cu doctorate înalte, a venit un Părinte și parcă se împlinește cuvântul Sfântului Apostol Pavel care ne spune că degeaba avem mulți învățători dacă nu avem și Părinți. Așadar, venind în Facultatea noastră de Teologie, aveți în față tineri care se pregătesc pentru a deveni preoți și aș dori să ne împărtășim un cuvânt atât nouă, dascălilor de teologie, care suntem învățătorii Sfântului Apostol Pavel, dar am dori ca să fim și Părinți. Deci cum îmbinăm aceste două laturi ale activității noastre. Și, în al doilea rând, vă rugăm să adresați un cuvânt acestor tineri care au nevoie și ei să învețe de la noi ce înseamnă să fii părinte.

Părintele Zaharia la Mănăstirea Sfânta Elisabeta din Cluj-Napoca. 7 iunie, 2012

Arhim. Zaharia: – Mulțumesc! Citim în Scriptură că Dumnezeu creștinilor este „Dumnezeul părinților noștri”. Și ne spun Sfinții Părinți că Dumnezeu nu a plămădit stăpâni și robi, ci părinți și fii. Și fiii devin la rândul lor părinți. Aici se ascunde taina cuvântului lui Dumnezeu căci Cuvântul lui Dumnezeu este Cel care ne renaște în viața duhovnicescă. Desigur, lucrarea unei Școli teologice este deosebit de importantă pentru viața Bisericii dacă Cuvântul lui Dumnezeu primează în viața Școlii. Profesorii sunt cei care transmit cuvântul lui Dumnezeu studenților sau elevilor. Iar aceștia, ca tineri, vin să primească Cuvântul lui Dumnezeu de la profesorii lor. Profesorii trebuie să se roage mereu lui Dumnezeu să poată oferi nu doar informații legate de subiectele pe care le predau, ci să le dăruiască o modalitate de a transmite tinerilor și duhul vieții. Iar aceștia trebuie să se apropie de profesori și să-i abordeze cu încredere, rugându-se lui Dumnezeu să le dea, prin profesorii lor, cuvântul vieții. Și în cazul celor care predau și al celor care sunt învățați, procesul de învățare trebuie să aibă loc în duhul rugăciunii și al ascultării față de tainele Bisericii. Îmi amintesc că, atunci când un prim grup de monahi ai Mănăstirii noastre de la Essex am mers la studii la Institutul Sfântului Serghie din Paris, părintele Sofronie ne-a spus: „Când sunteți acolo, încercați, cu respect și recunoștință, să primiți ceea ce vă dăruiesc profesorii, căci vă oferă ce au ei mai bun și ceea ce au strâns ei cu mult efort în întreaga lor viață. Nu intrați în discuții nefolositoare și controversate”.

Cred că studiile teologice sunt de mare folos atunci când cei care urmează cursurile sau orele se află sub ascultarea unui părinte duhovnicesc atunci când vin la școală și pe parcursul anilor de studii, iar cei care predau sunt sub ascultare față de episcopul lor. Taina ascultării este foarte mare pentru a învăța să vorbim limba lui Dumnezeu.

Adrian Podaru: – Aș avea două întrebări. În urma ascultării referatului, prima ar fi legată de ceea ce ne-ați spus despre monahii care dialoghează foarte scurt, concis. Dacă am încerca să preluăm modelul acesta și să-l aducem aici în lume, să dialogăm numai atunci când avem ceva esențial de spus, oare nu riscăm să fim considerați ca persoane antisociale sau mai puțin sociale? A doua întrebare este legată de împărtășirea cu Trupul și Sângele Mântuitorului. Am ascultat în referat că doar cei curați cu inima se împărtășesc mai deplin cu Trupul și Sângele Lui, ceilalți cu pâine și vin sau cu o licoare dulce. Pe mine m-a înfricoșat ceea ce ați afirmat.

Arhim. Zaharia: – Să trăim, să ne rugăm, să gândim, să conversăm, să ne mărturisim cu un singur gând reprezentă o desăvârșire spre care tindem, pe care o dorim. Și putem aplica aceasta în relația noastră cu părintele nostru duhovnicesc. Desigur, în lume, atunci când vorbim cu oameni care sunt sufletești [în gr. ψυχικοί, adică psihici] și nu primesc pe cele ale Duhului, după cum spune Apostolul, vom vorbi cu discernământ [gr. διάκριση]. Dar nici în această situație nu este dăunător să avem în vedere acest mod desăvârșit de viață.

În privința chestiunii împărtășirii. De multe ori se pune întrebarea: să ne împărtășim des sau rar? Și știu că în urmă cu vreo patruzeci de ani acest subiect era foarte arzător și în Grecia, așa cum este azi în multe locuri din România. Eu cred că, în sine, nici împărtășirea deasă și nici cea rară nu ne va uni cu Dumnezeu, ci ne unește cu Hristos împărtășirea cu vrednicie, fie că e deasă, fie rară. Sfântul Simeon Noul Teolog spune că cel care plânge și se pocăiește în fiecare zi în fața lui Dumnezeu se poate împărtăși în fiecare zi, iar cel care nu se pocăiește, chiar dacă se împărtășește numai de Paști, nu e vrednic. Și, desigur, știm din experiența vieții noastre, ca o regulă, căci uneori Dumnezeu face excepții, dar de regulă știm că folosul împărtășirii este corespunzător pregătirii pe care o avem pentru aceasta. Desigur, unii primesc binecuvântare, unii una mai mare, alții nu iau nimic căci n-au pregătit loc în ei înșiși pentru a se odihni în ei harul tainei. Sfântul Simeon Noul Teolog spune de asemenea ceva și mai înfricoșător. Cei care liturghisesc cu vrednicie și se împărtășesc cu vrednicie văd și lumina slavei Domnului care însoțește Tainele. Să mă iertați, dar și eu sunt supus acestei judecăți / exigențe. Aceasta este regula pe care ne-au dat-o părinții pustiei: să facem întotdeauna ceea ce putem ca pregătire, iar Dumnezeu va completa restul cu harul Său și conform nevoii fiecăruia. De exemplu, de multe ori considerăm, în mănăstiri dar și creștinii din lume, că a avea o rânduială de viață este ceva împovăraător și dificil, dar de fapt rânduiala de pregătire pe care o facem în camera, chilia noastră, în spațiul tainic al vieții noastre, este o mare cinste și un privilegiu pe care ni-l acordă Dumnezeu deoarece prin această pregătire noi de fapt gătim un loc în inima noastră. Și, atunci când mergem la biserică, duhul nostru se va înfățișa dinlăuntru inimii noastre în fața lui Dumnezeu cu mai mare ușurință și libertate, fără a urmări realizarea unei evlavii exterioare, ci într-un mod smerit. După cum spune Apostolul, „Duhurile proorocilor se supun proorocilor” (1 Co 14,32). Rânduiala pe care o avem în viață ne ajută să păstrăm o mică harismă de la Dumnezeu, iar atunci când mergem la biserică aducem cu noi această căldură a inimii noastre, cu toate dispozițiile noastre spirituale bune pe care le așezăm în Trupul lui Hristos, în cadrul adunării [συναγή] credincioșilor. Această mică harismă ne unește cu harismele celorlalte mădulare ale Trupului, nu numai cu harismele celor aleși care se află acolo, în adunare, ci și cu harismele sfinților care se află în chip nevăzut în adunare. Căci unde este Stăpânul Hristos, acolo se află și toată ceata sfinților. Cu alte cuvinte, până și cea mai mică harismă dobândită din pregătirea realizată prin săvârșirea canonului sau rânduielii, ne introduce în comuniunea [κοινωνία] harismelor tuturor celorlalți membri ai Bisericii. Și noi, cei săraci, devenim bogați prin această bogăție a comuniunii harului. De aceea Liturgia este un eveniment atât de mare și înnoitor. Pentru viața noastră, a ortodocșilor, cele mai importante puncte ale vieții noastre sunt: numele lui Hristos, căci prin invocarea numelui Său intrăm în prezența Lui dătătoare de viață, și Liturgia, căci în ea avem posibilitatea de a deveni părtași ai harismelor tuturor sfinților și de a schimba mica noastră viață cu marea viață a lui Dumnezeu. N-aș vrea să lungesc foarte mult cuvântul meu, dar aș vrea totuși să accentuez că ar exista și un al treilea aspect important: Cuvântul [Λόγος] lui Hristos atunci când trăiește bogat în noi.

(va urma)

Traducere din greacă de Pr. Florin-Cătălin Ghiță

Educația religioasă în școală. O altfel de perspectivă în demersul pedagogic

Pr. Adrian Cherhat

Educația religioasă ocupă un loc bine definit în procesul complex al formării caracterului uman prin intermediul școlii, corespunzând unei laturi evidente a ființei umane. Cum școala pregătește sistematic persoana în perspectiva intelectuală, morală, civică, estetică și igienică, componenta religioasă se adaugă acestora în mod firesc și organic, urmărindu-se complementaritatea și continuitatea de ordin instructiv și formativ. O pregătire temeinică și complexă a elevului nu poate fi lipsită nicicum de componenta ei religioasă, cel puțin la nivel informativ și cultural.

Premise gnoseologice

Cunoașterea omului nu poate fi direcționată unilateral, precum în ideologiile totalitare, ci trebuie lăsată în seama libertății personale, prin care se optează pentru o anumită cale sau pentru folosirea anumitor mijloace în funcție de natura obiectivelor educative.

Spre împlinirea acestui scop pot exista cel puțin trei căi accesibile omului: *cunoașterea prin...*, specifică vieții strict empirice, oferind o recepție eșalonată și selectată după criterii subiective; *cunoașterea din...*, realizată printr-o referință la un simbol, care ne descoperă anumite realități aparent ascunse în fapte și în lucrurile din jur; și *cunoașterea întru...*, însușită prin trăirea interioară a unui fenomen sau a unei realități exterioare¹.

O altă împărțire are profesorul Nae Ionescu, care găsea două căi de împlinire a cunoașterii umane, absolut complementare, cu mijloace și metode diferite de împlinire: *cunoașterea empirică prin logică*, bazată pe mijloacele științei și acționând exterior asupra omului, și *cunoașterea mistică prin iubire*, bazată pe trăirea personală și acționând interior asupra persoanei umane. Cele două forme nu se contrapun una alteia, ci întotdeauna se sprijină reciproc, chiar dacă cunoașterea științifică se dobândește prin experiment natural pornind dinspre om spre natură, iar cunoașterea mistică se asimilează prin trăirea unei revelații, venind dinspre natură spre om. Orice opțiune îndreptată doar spre una dintre aceste două căi ale cunoașterii denotă un spirit mediocru și o personalitate obtuză și retrogradă².

Școala românească contemporană are la bază în bună parte o structură a cunoașterii științifico-empirice de tip iluminist, iar apariția religiei ca disciplină în peisajul educațional a condus la apariția unei noi perspective a cunoașterii umane. Acest fapt a stârnit nu de puține ori numeroase controverse în legătură cu natura actului educațional de tip religios, producând opinii pro și contra în legătură cu poziția religiei ca disciplină de studiu în școală. De altfel, e de înțeles că într-o societate secularizată, bazată pe o viziune scientistică și pozitivistă, aproape exclusivă, asupra lumii și a omului, școala nu oferă nici pe departe astăzi un mediu prielnic formării și creșterii religioase a copilului, decât într-o mică măsură.

Aspecte pedagogice și metodologice

Mai mult, ora de religie, în condițiile unui cadru legislativ destul de precar și confuz, precum și a unei predări, în destule cazuri improvizate, se dovedește total insuficientă, dacă nu chiar vătămătoare, prin exces de zel sau nepriceperea celui investit cu această sarcină educativă. Nu dorim să intrăm în detalii pe tema cadrului legislativ în care se desfășoară astăzi ora de religie în școală, ci vom stărui asupra unor chestiuni de ordin pedagogic și metodologic menite să aducă o contribuție la o mai bună desfășurare a procesului de învățământ religios, dar mai ales la o mai bună înțelegere a rolului educativ și formativ pe care îl are religia în școala românească de astăzi.

În primul rând, precizăm că educația religioasă este imperios necesară în perspectiva dobândirii unui caracter in-

tegru și a întregirii câmpului informațional pe o scară cât mai largă în formarea unei personalități culturale complexe. Mai mult, prin studiul religiei „avem șansa de a recupera acele căi spirituale oferite tinerilor în perioada interbelică, de a recupera acea dimensiune morală a educației ce i-a conferit forță elitei intelectuale din perioada interbelică. Perioada interbelică ne-a dăruit savanți, eroi, martiri și mai ales caractere. Un factor important care contribuie la formarea individului, la implicarea lui responsabilă în viața activă a societății și a Bisericii, îl constituie educația religioasă. Este bine cunoscut faptul că divorțul dintre religie și viață constituie sursa dezordinii spirituale, dezordine care astăzi se face simțită din ce în ce mai mult”³.

Se impune, însă, în același timp, să facem distincție între *religia predată în școală și catehizarea făcută la biserică*, mai ales pentru a lămurii o importanță lacună pe care o au contestarii orei de religie în școlile publice, care în mod constant trâmbează mutarea acesteia în locașul de cult. În acest context socio-cultural trebuie cunoscut faptul că între cele două forme de educație religioasă există deosebiri esențiale de stil

educativ și metodologic, folosindu-se strategii și mijloace pedagogice diferite. Spre exemplu, dacă în cadrul catehezei de la biserică întregul demers educațional pornește de la asumarea și mărturisirea unei credințe certe a grupului de învățăcei, în cazul orei de religie de la școală abordarea ține cont și de o eventuală necredință sau împotrivire a clasei de elevi la învățăturile Revelației divine. De aceea modul de desfășurare a lecției de religie este oarecum diferit față de demersul catehetic, prin metode și mijloace care pot susține chiar și o abordare polemică a chestiunilor religioase, cu respectarea unui cadru de dialog și a manifestării libertății de opinie.

Metoda alianței

În acest sens, una dintre cele mai eficiente și mai recomandate metode de predare a religiei în școală este *metoda alianței*, care implică un element didactic esențial: educația religioasă în grup. Metoda este abordabilă cu precădere mai ales în cazurile grupurilor catehetice de la biserică, adică la un nivel de trăire religioasă bazată pe credință personală, dar se poate aplica cu succes și la clasă, abordându-se în funcție de nivelul duhovnicesc al

comunității de elevi. Această metodă a alianței pune în lumină un element didactic fundamental: conlucrarea în grup, unde profesorul de religie este un aliat al elevilor, ca stimulare pentru o viitoare integrare în comuniunea eclezială. În fapt, această conlucrare este un principiu misionar al Bisericii, care face ca transmiterea învățăturii creștine să fie un act de iubire și libertate, iar nu unul de îndoctrinare și supunere oarbă.

„Alianța profesor-elev înseamnă de fapt încredere și cooperare, nu complicitate în eschivarea de la sarcinile educative ale programei sau de la disciplina școlii. Este vorba despre un alt stil de comunicare, mai apropiat, care mărește încrederea în cadrul didactic, stimulează aptitudinile creative ale elevului și depășește granițele inhibitorii ale relației distante profesor-elev”⁴. Metoda alianței se bazează pe raporturi de dialog și prietenie între elevi și cadrul didactic, ei devenind parteneri la acțiunea de educare și formare reciprocă, lucrarea profesorului fiind pentru elev un „ajutor care să-l conducă spre vocația personală, liber consimțită și exprimată”⁵. Educatorii, dacă vor să aibă o influență asupra tinerilor, sunt nevoiți să respecte libertatea de opinie și de credință a educaților, să intre într-un dialog sincer și deschis cu ei, să le respecte opțiunile culturale și să caute împreună răspunsuri la marile probleme care îi frământă.

Fundamentul teologic

Această co-participare la procesul educativ reprezintă aplicarea a două principii creștine fundamentale, transmise de însuși Mântuitorul Hristos apostolilor Săi: „*Aceasta este porunca Mea: Să vă iubiți unul pe altul așa cum v-am iubit Eu pe voi. Mai mare iubire decât aceasta nimeni nu are: să-și pună cineva viața pentru prietenii săi. Voi sunteți prietenii Mei, dacă faceți*

ce vă poruncesc” (Ioan 15, 12-14); și „*Cel ce este mai mare între voi să fie slujitorul vostru*” (Matei 23, 11). Importanța orei de religie în școlile publice nu constă atât în transmiterea unor cunoștințe religioase rigide, cât mai ales în contribuția la formarea duhovnicească a elevului, a dezvoltării integrale a caracterului său și, în mod esențial, a oferirii unei șanse de a se apropia de Dumnezeu din proprie inițiativă, fără a i se impune acest lucru. Până la urmă, obiectivul fundamental al educației religioase este „îmbisericirea elevilor”, adică integrarea lor parohială de bunăvoie, ca „mădulare” active și conștiente ale „Trupului lui Hristos”⁶.

Din această perspectivă a scopului său ultim, educația religioasă trebuie să presupună o creștere în interiorul persoanei, fără să-i forțeze sau să-i schimbe silit caracterul și structura ei interioară. Prin ora de religie elevul în mod liber sporește în înțelegere, în putere, în inteligență și în simțire, pentru că întreaga artă a educației religioase poate fi definită ca o „stimulare a creșterii”⁷. La clasă această creștere poate fi încurajată numai atunci când educatorul implică în demersul său interesul, înțelegerea, acceptarea, provocarea, căutarea, rezolvarea unei probleme de către elev în contextul lecției. În mod ideal, procesul de predare-învățare la ora de religie ar trebui structurat pe confruntarea elevului cu o problemă în acord cu nivelul său și apoi din furnizarea informațiilor necesare rezolvării ei. Orice tehnică didactică este inutilă dacă nu implică și un efort creativ autentic din partea elevului, care să-i încurajeze creșterea înțelegerii și a puterii sale de comprehensiune a realităților vieții⁸.

Societatea pluralistă și liberală în care trăim determină în mod esențial o pedagogie a dialogului, iar predarea religiei trebuie să reflecte cu claritate adevăratul spirit al creștinismului, ca religie a iubirii. Dacă în cadrul catehezei bisericesti metodele și problematica abordată au la bază credința personală și acceptarea liberă a învățăturilor revelate, iar catehetul lucrează asupra asimilării unei practici religioase eficiente și active, la ora de religie cadrul și modul de abordare a temelor religioase este oarecum diferit, existând posibilitatea necredinței sau a refuzului conceptelor revelate, iar profesorul are datoria de a manifesta un tratament echidistant față de toți în duhul dragostei lui Dumnezeu, Care „*face să răsară soarele Său și peste cei buni și peste cei răi și face să plouă și peste cei dreapți și peste cei nedreapți*” (Matei 5,45). Acest fapt, definește ora de religie ca treaptă premergătoare catehezei parohiale, conferindu-i un pronunțat caracter misionar-bisericesc.

Creștinismul reprezintă o valoare fundamentală a ființei neamului românesc, fără de care nu s-ar putea vorbi de un specific românesc. Poporul român însuși s-a format într-un mediu creștin autentic, astfel încât cultura națională românească include numeroase valențe ale credinței creștine. Prin urmare, nu poate fi conceput un învățământ românesc lipsit de segmentul religios, așa cum nu se poate nici măcar imagina o școală românească în care să nu se studieze obligatoriu limba și literatura română, istoria și geografia României, care sunt elemente definitorii ale structurii ființei naționale. Și aceasta cu precădere pentru faptul că educația religioasă în școlile publice garantează prin însăși esența ei cultivarea valorilor morale, toleranța și libertatea socială, respectul și acceptarea prin iubire a semenilor cu toate particularitățile lor, dragostea de neam, însușirea serioasă și responsabilă a științelor și mai ales promovează lupta continuă împotriva oricărei forme a răului – toate acestea fiind elemente clasice ale unei societăți democratice, moderne, pluraliste și actuale.

Alte surse:

1. Carp, Radu, *Religia în tranziție. Ipostaze ale României creștine*, ed. Eikon, Cluj-Napoca, 2009.
2. Maica Magdalena, *Sfaturi pentru o educație ortodoxă a copiilor de azi*, ed. Deisis, Sibiu, 2006.
3. Idem, *Cum comunicăm copiilor credința ortodoxă*, ed. Deisis, Sibiu, 2006.
4. Voinescu, Sever, *Gând despre învățarea religiei*, în „Dilema veche”, an.VII(2010), nr. 328(27 mai–2 iunie).

⁶ IOANNIS KOKULIS, *Îmbisericirea elevilor – pentru o educație religioasă liturgică*, ed. Deisis, Sibiu, 2012, pp. 130-133.

⁷ SOPHIE KOULOMZIN, *Biserica și copiii noștri*, ed. Sophia, București, 2010, p. 50.

⁸ *Ibidem*, p. 52.

„Profesorul de Religie” este prima pagină dedicată exclusiv cadrelor didactice din Școlile și Liceele Județelor Cluj și Bistrița-Năsăud. În ea se reflectă activitățile, proiectele și preocupările științifice ale profesorilor de religie. Așteptăm articolele dumneavoastră la adresa revista@renasterea-cluj.ro sau liviuvidican@yahoo.com.

Inscripție: Această [sfântă] cruce au plătit Chișu Petre din Suat ca să le fie dumisale și soțul [dumi]sale Măcinică și la tot neamul să le fie pomană. Văleatul 1770, Dumitru Zugravul. Muzeul Mitropoliei Clujului, Maramureșului și Sălajului

¹ IOAN CHIRILĂ, *Homo Deus*, ed. Dacia, Cluj-Napoca, 1997, pp. 32-35.

² NAE IONESCU, *Curs de Metafizică*, ed. Humanitas, București, 1995, p. 50 ș.u.

³ VASILE TIMIȘ, *Misiunea Bisericii și educația*, ed. Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca, 2004, p. 28.

⁴ EUGEN JURCĂ, *Experiența duhovnicească și cultivarea puterilor sufletești*, ed. Marineasa, Timișoara, 2007, p. 175.

⁵ CONSTANTIN CUCOȘ, *Educația religioasă*, ed. Polirom, Iași, 1999, p. 237.

Pași importanți pentru o eficientizare a relației Biserică-Școală

Pr. Liviu Vidican Manciu

Zilua de 22 iunie 2012 a marcat, cel puțin pentru noi cei din urbea Clujului, două evenimente deosebit de importante. Primul a fost încheierea anului școlar, de care s-au bucurat toți elevii, iar celălalt întâlnirea preoților cu profesorii de Religie din Cluj-Napoca, reuniune sumativă, după ce primele au avut loc în noiembrie 2011.

Întâlnirea a fost organizată în colaborare cu Protopopiatul Cluj II, în frunte cu P.C. părinte Gheorghe Brăica și au participat majoritatea preoților din oraș și o bună parte dintre profesorii care predau aici.

În urma discuțiilor purtate s-a constatat o îmbunătățire a relațiilor dintre Biserică și Școală, după ce în noiembrie s-a făcut o dia-

gnoză care a evidențiat anumite scăpări. De asemenea, au fost oferite de unii preoți și profesori exemple de activități și sugestii pentru acțiuni viitoare. În cele ce urmează voi puncta câteva dintre activitățile pe care le consider a fi exemple de bună practică și care au fost prezentate de cei în cauză.

Parohia Tuturor Sfinților a organizat, în colaborare cu profesorii de Religie din

proximitate, două zile de film creștin care au avut un efect deosebit în rândul elevilor. De asemenea, au desfășurat activități ecologice și ateliere de creație. O idee deosebită a fost aceea de a-i „fideliza” pe cei din grupul parohial, oferindu-li-se câte o eșarfă cu monograma lui Hristos, semn al apartenenței la grupul micilor creștini.

Parohia Adormirea Maicii Domnului a organizat în fiecare seară de luni întâlniri

cu tinerii în care au fost implicați și profesorii de religie. Grupul tinerilor de aici este coordonat de domnul Radu Copil, un bun arhitect al grupurilor parohiale. De asemenea, au desfășurat concursuri în colaborare cu școlile din proximitate, în care copiii au fost direct implicați, fiind fiecare dintre ei premiat.

La parohia Învierea

Domnului au fost organizate activități susținute de întărire a relației Biserică-Școală. Au fost cumpărate de către parohie mai multe cărți *Mica Biblie* care au fost date copiilor. Fiecărui absolvent de clasa a VIII-a i-a fost înmănată o carte de rugăciuni legată, iar pentru șeful de promoție un lăncișor de aur numit „lăncișorul credinței”.

Alte parohii ca Sf. Nicolae, Buna Vestire, Sf. Arhidiacon Ștefan, Nașterea Domnului, Sf. Petru și Pavel, Schimbarea la Față, Sf. Ap. Matei, Sf. Ierarhi Mărturisitori sau Sf. Vasile cel Mare au reliefat activități importante în care preoții au fost prezenți în școlile cu care colaborează pentru a spovedi și împărtăși pe elevii doritori. De asemenea, au fost oferite sugestii pentru viitor, dintre care aș aminti doar atenția pe care ar trebui să o aibă unii preoți în spovedirea copiilor și vizitarea mai deasă a școlii de către preot.

Aceste întâlniri vor continua în toamnă.

Provocări de vacanță: drogurile

Pr. Liviu Vidican Manciu

Am intrat în perioada cea mai așteptată din an, vacanța. Toți o așteptăm, dar copiii cu precădere, ei fiind „beneficiarii” direcți. După lunile de efort fizic și intelectual vine o perioadă de relaxare și odihnă binemeritată. Numai că e și perioada, aș îndrăzni să spun, cea mai periculoasă din an, chiar dacă nu o conștientizăm întotdeauna. Dacă în cele două semestre școlare copiii sunt, cel puțin în intervalul orar 8-14, sub observația educatorilor, a profesorilor, părinții făcându-și job-ul, în vacanța tutorii nu mai au același control, copiii petrecând mult timp singuri, cu prietenii sau, uneori, cu bunicii sau rudele de la țară. În aceste situații plaja de provocări și pericole devine infinită.

Tentațiile grupului

La vârsta adolescenței, (care, după părerea psihologilor, poate dura până la 21 ani,) când se dobândesc o seamă de comportamente, unii copii sunt claustrați, inhibați, introvertiți în timp ce alții exuberanți și plini de voiciune, însă toți au nevoie de un grup de socializare, toți sunt curioși și toți vor să impresioneze, iar vacanța de vară este un ofertant de excepție. Adesea grupul este eterogen, format din prieteni din copilărie, de la diferite licee din regiune, fiecare cu dorința de a aduce ceva nou și de a-și câștiga un loc cât mai important în grup (practic este o schemă valorică la nivel micro a schemelor de mișcare socială din grupurilor adulților). Fiecare-și descrie, cu puține exagerări, experiențele din timpul anului. Se vorbește mult despre prietenii noi pe care și i-au făcut, despre tipii interesanți care le-au oferit „produse” pentru maturi, care i-au făcut să se simtă mult mai importanți decât apar în ochii părinților.

Pe fondul unei curiozități, specifică vârstei, a dorinței de a părea altceva decât sunt cu adevărat, se crează toate premisele apropierea de diferite, să le spunem „tentații”, cum sunt drogurile, fie ele ușoare sau de mare risc. Psihologul Stephane Clerget în *Criza adolescenței. Căi de a o depăși cu succes*, arată că în cadrul populației, dintre cei care vor avea experiența unui produs ilicit, 99% vor consuma cannabis și 1% un alt drog. Consumul de produse ilicite în afara cannabisului există, se pare, la 5% dintre consumatorii tineri (p.115), aspect ce relevă pericolul ce pândește tânăra generație.

...consumatorii de cannabis au atins 160 de milioane

Să rămânem tot în zona statisticilor și să ne referim la produsele ilicite (cannabis, heroină, solvenți) și la cele licite (alcool,

țigări), care proavocă dependență. *Comisia Globală Pentru Politici Împotriva Drogurilor* (Commission Global on Drug Policy) prin *War on drugs. Report of the global commission on drug policy. June 2011* relevă cifre înspăimântătoare relativ la consumul de droguri în lume. Raportul ia ca ani de referință 1998 și 2008. În zece ani consumul de opium a crescut cu 34%, de la 12,9 milioane de consumatori la 17, 35 milioane; cu 27% consumul de cocaină, de la 13,4 milioane la 17 milioane, iar consumul de cannabis cu 8, 5% de la 147,4 milioane la 160 de milioane.

Raportul începe pe un ton dramatic *the global war on drugs has failed*, (războiul global împotriva drogurilor a eșuat) realitate exprimată de cifrele cu totul alarmante. E adevărat că acest raport face referire cu precădere la țări ca Statele Unite, Rusia, Franța sau Portugalia, însă un alt raport al ESPAD-ului, care a urmărit comportamentul studenților din 36 de state europene față de droguri, printre care și România, relevă cifre la fel de îngrijorătoare.

The 2011 ESPAD Report. Substance Use Among Students in 36 European Countries, raportul pe 2011 arată că numărul studenților care au fumat mai mult de 30 de zile (perioadă care atestă deja o constanță), în România a crescut la 39%, în timp ce pentru consumul de alcool se menține la 49%. Îngrijorătoare sunt procentele referitoare la consumul de cannabis și alte droguri ilicite care au crescut la 7% respectiv 5%. E îngrijorător dacă 7 tineri din 100 fumează cannabis, iar 5 din 100 apelează la cocaină, ecstasy sau alte droguri de mare risc. E cu atât mai alarmant cu cât în anii 90 despre aceste substanțe aflam doar din filmele *hollywood*-iene, iar acum copiii noștri sunt potențiale victime.

Urmările dependenței de droguri

Urmările dependenței de droguri ușoare sau de mare risc pot fi dintre cele mai diverse. E demonstrat faptul că tinerii care fumează încă de la 12-13 ani sunt în proporție foarte mare viitorii bolnavi de cancer pulmonar și ai altor afecțiuni pulmonare și cardiace. Cei care consumă alcool, pe lângă lipsa unui control real în timpul beției, creându-se mediul ideal pentru încercarea unor noi substanțe, sunt predispuși bolilor de ficat, pierderii memoriei s.a.m.d. Drogurile injectabile sunt cele mai periculoase întrucât cei care recurg la ele sunt predispuși infestării cu HIV/SIDA sau diferite Hepatite, boli incurabile. Or, e de la sine înțeles că tinerii sunt speranța de mâine și avem nevoie de ei sănătoși și integri moral.

Soluțiile se caută de mult. Numărul organizațiilor non guvernamentale este de ordinul miilor, iar programele celor mai importante State ale Lumii pentru stoparea acestor pericole la adresa viitorului, deși sunt numeroase, nu fac față provocărilor. Aproape toate se concentrează pe metode cu care Biserica nu este de acord sau care nu vizează omul în calitatea lui de *chip al lui Dumnezeu*.

Parohia poate oferi soluții tinerilor

Aceste realități reclamă implicarea Bisericii de o manieră mult mai evidentă și mai organizată. Totuși, să nu ne îmbătăm cu gândul că noi îi vom lămurii pe cei care se droghează să nu o mai facă. „Viciul imită virtutea” spune Sf. Chiril al Ierusalimului, la fel și drogurile prin efectele pe care le crează îl fac pe cel în cauză să confunde nefericirea cu fericirea, răul cu binele, nemulțumirea cu mulțumirea, iar efortul celor care încearcă să-i convingă să renunțe devine inefficient, Dumnezeu e singurul care îi mai poate salva. În același timp putem găsi soluții pentru prevenirea consumului de droguri prin programe simple pe care orice parohie le poate face.

Fiind perioada vacanței, iar timpul copiilor ocupat cu activități recreative, ca preoți putem să organizăm mai multe activități decât de obicei în cadrul parohiei. Acestea ar putea fi întâlniri tematice, chiar pe problematica efectelor negative ale drogurilor. Am putea să le ilustrăm cazuri reale, mărturiile tinerilor care au căzut în această plasă, iar acum se zbat între viață și moarte, folosindu-ne de nenumăratele filmulețe pe care le găsim pe internet. De asemenea, taberele de creație ar putea fi o altă soluție. Ca preoți să gândim „consorții”, să adunăm tinerii din mai multe localități și să îi implicăm în activități cu adevărat provocatoare.

În ultima întâlnire din acest an școlar, dintre preoții Protopopiatului Cluj II și profesorii de Religie, s-au evidențiat câteva proiecte ce pot fi cu ușurință implementate și în alte parohii. De exemplu, activități ecologice. La biserică cu hramul Tuturor Sfinților, copiii din parohie însoțiți de părintele paroh au plantat pomișori. Și acesta e doar un exemplu, putem apela și la alte activități. La țară, pe lângă râurile noastre e plin de deșeuri, de PETuri și pungii de plastic. Ar fi un gest binevenit pentru comunitate ca preotul paroh să organizeze o acțiune de voluntariat de curățare a malurilor apei, care i-ar avea ca protagoniști pe tinerii din parohia noastră. De asemenea, am putea organiza drumeții, ocazie cu care am putea să-i învățăm sau să recapitulăm cântece bisericesti sau istorice, care să le dezvolte și întărească dragostea de Biserică și țară. Și acestea sunt doar câteva exemplificări, ele pot continua, dar mă voi opri aici.

În încheiere e nevoie să repunctăm riscul imens pe care-l constituie drogurile pentru copiii noștri. Creșterea anuală a consumatorilor din țară și străinătate e semnalul clar că trebuie să intervenim, să căutăm soluții, să formăm grupuri de lucru și să acționăm. Nu mai putem sta în expectativă, sperând ca alții să rezolve problemele care țin de pastorația noastră. Nimeni, indiferent de natura serviciului său, nu mai poate avea garanția că cei în care investesc muncă și încredere, copiii, nu pot cădea victime minciunii drogurilor. Soluții sunt, trebuie doar să le găsim, iar activitățile parohiale pot fi o foarte bună alternativă.

O călătorie misionară demult dorită

Pr. Ioan Morar

Mai întâi mi-a plăcut denumirea. De când, nu știu. Cred că din copilărie. De ce? De asemenea nu știu. Poate pentru că ne era interzis să-i pomenim numele. Oricum, abia învățasem slovele și culegeam informații mai mult din portretele pe care le descopeream răsfoind puținele cărți aflate în casa noastră sau din poveștile părinților când am dat peste o hartă destul de mare, împăturită cu grijă și păstrată oarecum în secret într-o ladă de zestre și care, vorba lui Blaga, mi se părea a fi mai *dodoloață* decât cea din sala de clasă. Încercând să află ceva explicații a intervenit tata: *să nu te vadă cineva cu ea, nici să spui cuiva că o avem!* Nu mai știu dacă am îndrăznit să întreb: *de ce?*, dar tata, cu ochii înlăcrimați, nu s-a putut abține și a scăpat acel nume frumos care m-a marcat: *este cuprinsă în ea și BASARABIA!* M-am supus interdicției părintești și, cum în școală nu aveam să aud acest nume, mi-a rămas străină acea parte de țară. Doar ecoul îndepărtat al denumirii – BASARABIA – îmi stârnea în suflet o misterioasă stare de dor și de drag.

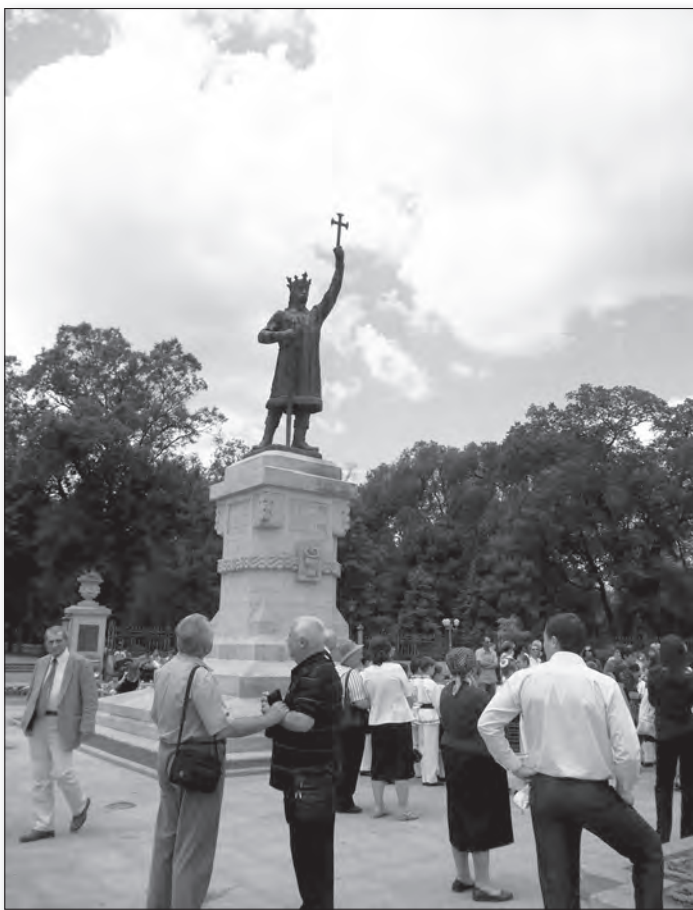
Abia când eram student frumoasa denumire, îngropată în suflet atâta vreme, a prins a da lăstari sub trudnica grijă a celui care ne preda Istoria Bisericii Române, fără a-i fi aceasta specialitatea, dar punând mult suflet pentru ea, profesorul Șofron Vlad, *tata Șofron*, cum îi spuneau studenții pe când ocupa funcția de rector al Institutului Teologic din Sibiu. Evident că tot cu prudența cuvenită, deoarece riscul era mare, numai că pasiunea sa pentru hotarele firești ale României răbufnea adeseori, iar studenții interesați înțelegeau ceea ce trebuia înțeles. Era în 1968 când promoția noastră absolvă cursurile universitare. An cu multe trimiteri spre momente istorice importante în viața poporului român pe care am vrut să le marcăm în tabloul de absolvire. Așa că, printre altele, ne-a venit ideea să reprezentăm și Columna lui Traian, în jurul căreia să apară o horă de trei români îmbrăcați în costume populare, specifice celor trei provincii: Muntenia, Moldova și Transilvania. Când i-am prezentat părintelui rector proiectul spre aprobare, reacția sa a fost energică: *cu cine ați făcut istorie? Noi, speriați: cu dumneavoastră!... Păi, n-ați înțeles lecția? Mie să-mi mai puneți unul să joace aici, mănșe-vă nevoia! Că și acela e de-al nostru!* Am înțeles îndată că era vorba de un basarabean. Și l-am pus!

Din acel moment dragostea pentru Basarabia a început să sporească. La fel și cunoștințele despre dramatica ei istorie. Prin *Istoria Bisericii Ortodoxe Române*, dusă spre desăvârșire, a academicianului profesor Mircea Păcurariu, prin cartea de suflet a marelui mitropolit Antonie Plămădeală... intitulată simplu *Basarabia*, apoi prin mai modesta, ca dimensiuni, dar nu mai puțin înflăcărată carte *Floare de dor, Basarabie*, a regretatului coleg Octavian Băieș, misterul înstrăinatei provincii a devenit din ce în ce mai fascinant. Mai lipsea îmbrățișarea propriu-zisă. Și iată că a venit și această fericită clipă.

În toamna lui 2011 inimoasa colegă astristă, doamna Areta Moșu, președinta Despărțământului *Mihail Kogălniceanu* Iași și vicepreședinta a *Astrei Centrale* Sibiu, presimțind parcă marea-mi dorință, mă invită la o acțiune numită *Români din afara granițelor țării*, un simpozion internațional ajuns la ediția a XIII-a. Așa aveam să-mi fac intrarea în mult dorit spațiu cuprins în harta copilăriei mele și exclus apoi samavolnic printr-o graniță, vorba lui Badea Cârțan, trasă prin mijloc de țară. Traseul: Iași – Cahul – Ismail – Odesa. A

început cu o serie de comunicări la Muzeul Unirii Iași. Lucrările s-au desfășurat pe trei secțiuni: *istorie, cultură și civilizație românească*, cu 28 comunicări; *limbă și literatură română*, cu 7 comunicări; *religie și spiritualitate*, cu 8 comunicări. În cadrul celei de a treia secțiuni, la care am avut onoarea să fiu moderator, am prezentat comunicarea *Limbă, credință, vitejie – coloanele dăinuirii noastre*, având în vedere opera mitropolitului Bartolomeu Anania. Primul popas peste artificiala graniță a fost la Universitatea de Stat *Bogdan Petriceicu Hașdeu* din Cahul, cu 16 comunicări. Ziua următoare plecarea spre Odesa, primire la Consulatul General al României din Odesa, parastas și depunere de flori la bustul lui Eminescu, vizitarea orașului și a portului, iar doritorii participă la spectacolul *Spărgătorul de nuci*, de Piotr Ilici Ceaikovski. Ziua următoare, în drum spre Ismail este vizitată Cetatea Albă, un important punct strategic al marelui Ștefan. Traseul se încheie la Ismail, port la Dunăre, cu un spectacol oferit de grupuri de cântăreți și dansuri populare, recrutați din satele din jur. Nicio deosebire între ei și cei de acasă. Despărțirea a fost grea, dar promisiunile de a reveni au îndulcit-o. O noapte întreagă drumul până la Iași încheie acest minunat periplu.

În 2012, început de vară, dorul de frații de peste Prut ne cheamă din nou. De data aceasta, *Asociațiunea pentru Literatura Română și Cultura Poporului Român ASTRA*, la inițiativa aceluiași despărțământ ieșean urmează itinerariul cultural *Denii eminesciene*, ediția a XVIII-a, pe traseul Iași – Chișinău

Participanții la Deniile Eminesciene, poposind la statuia lui Ștefan cel Mare și Sfânt din Chișinău

– Căușeni – Ialoveni – Aninii Noi – Ștefan Vodă – Feștelita – Ermoclia – Odesa – Cetatea Albă – Ismail – Cahul. Pe tot traseul conferințe, expoziții, spectacole, lansări de carte, momente omagiale, florilegii corale, depuneri de flori. Totul pentru Eminescu. Participanții duc sute de cărți în limba română. De neuitat clipele de la Casa Memorială-Muzeu Alexei Mateevici, clipe de desfătare, precum și momentele copleșitor de dureroase de la Șerpeni, cu impunătorul memorial dedicat *eliberării Moldovei 1944*, pe malul Nistrului, cu o remarcabilă priveliște spre Transnistria. Câmpia imensă a Bugeacului oferă călătorului prilej de profundă meditație, iar Cetatea Albă, cea mai mare cetate românească, motiv de îngrijorare. Aici se află Basarabia istorică. Coborâm spre Tatar – Bunar, apar bălțile dunărene pentru

ca apoi să ajungem la Ismail, unde ne întâlnim cu echipa de televiziune a Domnului Cristian Tabără care întreprinde o călătorie de studiu printre aceiași frați basarabeni. La Casa de oaspeți a Flotilei Mării Negre, masa de prânz garnisită bine cu vin roșu și spectacole de cântece și dansuri populare. Spre seară, un drum rătăcit pe malul Dunării, pe la celebrul port Reni, ne duce cu o întârziere de câteva ore la Cahul. Voia bună de aici prelungește cina festivă până către orele 3, când pornim spre Iași.

O serie de amănunte pe care cele 20 de pagini de note de călătorie le cuprind se vor așterne în vreo pagină de revistă în viitor.

Harta care mi-a stârnit curiozitatea în copilărie și mi-a întreținut fiorul dragostei față de frații înstrăinați, se află azi, recondiționată, expusă în biroul meu, fără nicio urmă de graniță de la Balcic la Satu Mare și de la Jimbolia la Cetatea Albă. Ce păcat că nu mai e și Tata, să-i povestesc pe unde am fost că, Doamne, dragă îi mai era țara aceasta. Parcă îl văd și acum cum bucuria i-a învins teama când, după absolvirea Seminarului Teologic din Cluj, i-am reprodus un fragment din discursul dirigintelui de an, celebrul profesor de latină și greacă, Simion Felecan: *veți sluji o țară rotundă și frumoasă ca o pâine coaptă pe vatră, din care câinii au încercat să muște din toate părțile!* Era în anul 1964. Se întrezărea ceva la orizont dar norii negri încă persistau.

Asociațiunea ASTRA mai are încă speranțe.

Despre binecuvântarea căsătoriei

Marin-Marius Truculescu

De cei care spun că nu se pot înfrâna sexual – deși s-ar putea înfrâna prin voință, paza minții, post, rugăciuni, metanii, muncă fizică și sport –, Biserica îi sfătuiește să se căsătorească religios, cât mai grabnic, prin solicitarea Sfintei Taine a Cununii, care este binecuvântată de Dumnezeu.

Cu privire la căsătorie, fiecare este liber să se căsătorească cu cine dorește, dar e bine să se știe că nu se recomandă ca cineva să se căsătorească la întâmplare cu o femeie care, poate, este leneșă, gâlcevitoare, neascultătoare, vicioasă, desfrânată sau care are boli cronice incurabile ce se pot transmite genetic la copii. De asemenea, nici femeilor sănătoase nu li se recomandă să se căsătorească cu bărbați care au asemenea defecte. Un vechi proverb italian zice: „Femeia și boii să-i iei din satul tău” (fiindcă îi cunoști bine).

Dacă totuși voiește cineva să se căsătorească cu o persoană care are boli cronice incurabile, trebuie să fie bine pregătit sufleteste ca să poată duce „crucea grea” în familia sa.

Pe scurt, opinia noastră este: orice om care voiește să se căsătorească și vrea să aibă o familie fericită (sau cel puțin exemplară) trebuie să îndeplinească următoarele condiții esențiale: să fie sănătos, să fie harnic, să fie disciplinat, ordonat, fără vicii, să fie ascultător, să fie respectuos cu toți oamenii și mai ales să fie credincios. Dar să fie credincios și cu faptele, nu numai cu vorbele, căci scris este: „și demonii cred și se cutremură” (Iacob 2, 19), dar nu fac voia Tatălui ceresc. Deci „credința fără fapte moartă este” (Iacob 2, 20). Iisus a spus: „S-a zis iarăși: Cine va lăsa pe femeia sa să-i dea carte de despărțire. Eu însă vă spun vouă că oricine va lăsa pe femeia sa, în afară de pricină de desfrânare, o face să săvârșească adulter, și cine va lua pe cea lăsată, săvârșește adulter” (Matei 5, 31-32; Luca 16, 18).

Și deoarece, chiar și în afara cazurilor de desfrânare, numărul despărțirilor a crescut foarte mult în vremea noastră, este foarte important să arătăm conversația lui Iisus avută cu fariseii, căroro le-a zis: „N-ați citit că Cel Care i-a făcut de la început, i-a făcut bărbat și femeie? Și a zis: Pentru aceea va lăsa omul pe tatăl său și pe mama sa și se va lipi de femeia sa și vor fi amândoi un trup. Așa încât nu mai sunt doi, ci un trup. Deci, ce a împreunat Dumnezeu, omul să nu despărte. Ei I-au zis Lui: Pentru ce, dar, Moise a poruncit să-i dea carte de despărțire și să o lase? El le-a zis: Pentru învârtoșarea inimii voastre v-a dat voie Moise să lăsați pe femeile voastre, dar din început nu a fost așa. Iar Eu zic vouă că oricine va lăsa pe femeia sa, în afară de pricină de desfrânare, și se va însura cu alta, săvârșește adulter; și cine s-a însurat cu cea lăsată săvârșește adulter” (Matei 19, 3-9; Marcu 10, 2-12).

Deci, în Noul Testament, se arată clar cum Iisus Hristos a statornicit legătura binecuvântată de Dumnezeu dintre soț și soție.

Tot cu privire la căsătorie, Sfântul Apostol Pavel scrie: „Bine este pentru om să nu se atingă de femeie. Dar din cauza desfrânării, fiecare să-și aibă femeia sa și fiecare femeie să-și aibă bărbatul său. Bărbatul să-i dea femeii iubirea datorată, asemenea și femeia bărbatului. [...] Celor ce sunt căsătoriți le poruncesc, nu eu, ci Domnul: Femeia să nu se despărte de bărbat! Iar dacă s-a despărțit, să rămână nemăritată, sau să se împace cu bărbatul său; tot așa, bărbatul să nu-și lase femeia. [...] Femeia este legată prin lege atâta vreme cât trăiește bărbatul ei. Iar dacă bărbatul ei va muri, este liberă să se mărite cu cine vrea, numai întru Domnul. Dar mai fericită este dacă rămâne așa, după părerea mea” (1 Corinteni 7, 1-3, 10-11, 39-40).

Iar efesenilor Sfântul Apostol Pavel le scrie: „Femeile să se supună bărbaților lor ca Domnului. Pentru că bărbatul este cap femeii, precum și Hristos este cap Bisericii, trupul Său, al cărui Mântuitor și este. Ci precum Biserica se supune lui Hristos, așa și femeile, bărbaților lor, întru totul. Bărbaților, iubiți pe femeile voastre, după cum și Hristos a iubit Biserica și S-a dat pe Sine pentru ea” (Efeseni 5, 22-25; Coloseni 3, 18-19).

☒

Biserica și educația

Mircea Gelu Buta

rebuie să recunoaștem că, în ceea ce privește relația dintre educație și religie, știința pedagogiei s-a separat de teologie. Totuși, este dificil de abordat istoria oricărei ramuri a științei fără a întâlni, cel puțin în parte, urmele călăuzitoare ale unui important număr de teologi. Pe de altă parte teologia aparține *universitas*, deoarece știința care se ocupă cu studierea credinței este parte integrantă a corpusului universitar. Iar dacă economia sau științele naturii, medicina și dreptul, nu se mai ocupă cu problemele religioase, atunci lipsește din cadrul acestor științe ceva esențial, după cum teologia devine oarecum amputată atâta timp cât nu se confruntă la modul științific cu celelalte facultăți.

Astăzi, multă lume se întreabă dacă *educația mai are nevoie de religie*. Și de această dată răspunsul nu poate fi decât afirmativ. Da! Educația are nevoie de religie pentru variatele sale contribuții în inițierea culturală, în formarea personalității și în orientarea spre binele comun, care, iată, toate au la bază filonul religiei. Pe de altă parte, educația necesită o deschidere necondiționată față de religie, pentru a se putea identifica cu ceea ce omul este de fapt în experiența sa cea mai profundă, adică o ființă care abia prin întrebarea despre relația cu sine însăși, cu lumea, cu Dumnezeu, încearcă să pătrundă în propria sa taină. A neglija oricare latură a acestei mișcări de căutare ar însemna pierderea din vedere a uneia dintre rădăcinile ființei umane, iar statul însuși, neutru din punct de vedere al concepției despre lume, nu este indicat să elimine religia din sistemul său educațional sub pretextul asigurării sferei de independență a cetățenilor săi, ci, din contră, preluarea religiei în acest proces.

Într-un alt registru ne întrebăm dacă religia are nevoie de educație. Răspunsul este din nou afirmativ deoarece credin-

ța creștină este în esența ei profundă, un act cuprinzător de încredere personală, însă definit din punct de vedere al conținutului și, prin aceasta, raportat la realitate, în care rațiunea este suprasolicitată. O credință care nu dă socoteală de „*mădejdea noastră, care ne umple*” (2 Co 1, 3-7) nu ar fi biblică și umană. În același timp, credința creștină este orientată în mod esențial spre configurarea lumii, care la rândul ei se definește într-un sens cuprinzător prin educație, ca premiză indispensabilă a eficienței și afectivității. Astfel, relația dintre educație și religie poate fi desemnată, în principiu, drept una a dialogului.

Realitatea ne demonstrează că interesul pentru valorile creștine în universitățile europene este cu mult mai mare decât înainte. Aceasta se datorează faptului că realizările științei și tehnicii pot fi utilizate în scopuri bune dar și rele. Unele descoperiri fundamentale din domeniul științei au fost folosite în războaie, în acțiuni teroriste sau de injustiție. Aceasta ne determină să ne gândim cum putem forma ființa umană, adică responsabilizarea ei în utilizarea științei și tehnicii pentru binele umanității. Poate acest interes este mai pregnant în țările postcomuniste, unde în vremea regimului comunist nu exista libertate, ci doar ateism, care nu permitea cultivarea valorilor creștine în universități sau în viața publică. Iată că acum majoritatea universităților au înființat facultăți de teologie.

Știința neutră, adică știința care ar opera fără nicio bază metafizică sau fără anumite premise ideologice, respectiv decizii fundamentale, nu există. În mod corespunzător nu există nici universitate neutră din punct de vedere al concepției despre lume. În cazul în care una dintre universități ar da

impresia că ar fi neutră din punct de vedere ideologic, atunci premisele ei metafizice acționează din ascuns sau universitatea are mai multe concepții despre lume, în funcție de catedră sau secție, care pot fi chiar în opoziție unele față de altele, sau pot exista unele alături de altele fără a se deranja.

Opțiunea conștientă a unei universități, pentru un anumit model trebuie privită ca fiind expresia transparenței și a unei trăsături cu totul remarcabile. Numeroase argumente dovedesc că liderii responsabili ai societății democratice sunt formați în acele instituții care-și exprimă clar profilul și concepția despre lume.

În ceea ce privește facultățile teologice, nici ele nu pot renunța la știința universitară, pentru că teologia, ca și filozofia aparțin de la începuturi de universitate, dacă aceasta vrea cu adevărat să fie „*universitas*”, în care diversitatea științelor este adusă spre sinteză prin filozofie, iar perspectiva teologică le ferește de o îngustare exagerată a noțiunii de rațiune.

Pe de altă parte, trebuie să recunoaștem că Europa are rădăcini creștine, un fapt care nu se poate nega și care se exprimă mereu prin manifestări culturale. A tăia aceste rădăcini ar însemna să avem o Europă fără identitate, care nu ar putea niciodată să se proiecteze în mod autentic în viitor.

A renega, din cauza unor prejudecăți ideologice, propriile rădăcini înseamnă până la urmă, să-i faci rău Europei, pentru că ar însemna ca fiecare țară să renunțe la rădăcinile sale culturale. Acest lucru este inadmisibil într-o Europă Uni-

tă deoarece în ea fiecare țară, fiecare națiune trebuie să-și apere identitatea. Uniunea sau globalizarea nu trebuie să piardă din vedere unicitatea, valoarea persoanei, deci și valorile tradițiilor cultural-istorice ale fiecărei țări.

Cartea și câteva din reușitele cercetării muzicii bizantine

PR. PETRU STANCIU,
Cultura muzicală de tradiție bizantină în centrul Transilvaniei sec. XVIII-XIX, Ed. Renașterea, 2010, 301 p.

De câțiva ani buni observăm că s-au înmulțit cărțile și studiile cu profil muzical-teologic. Mai mult, în unele centre universitare precum Iași, Cluj-Napoca, Timișoara, Sibiu, Craiova etc., organizarea periodică de sesiuni științifice naționale, simpozioane, prin dezbaterile specialiștilor, se identifică încă noi perspective atât în direcția investigațiilor aplicate repertoriului psaltic cântat, în general, cât și în cel de înzestrare a stranelor noastre cu noi și folositoare cărți liturgice și de repertoriu coral.

O astfel de carte, cu implicații în concretizarea ideii: *Ce*

și cum cântăm la strana Bisericii noastre strămoșești, este și opusul semnat de Pr.prof.dr. Petru Stanciu și anume: *Cultura muzicală de tradiție bizantină, Sec. XVIII-XIX*, Cluj-Napoca, Edit. Renașterea, 2010, 301 pag.

Spre deosebire de unele lucrări, de același gen, în care autorii își formulează observațiile cât și propunerile lor mai mult în limitele unui parcurs istoriografie, cartea părintelui Petru Stanciu se dovedește a fi în primul rând un summum de cunoștințe de specialitate dar și cu o deosebire mai nuanțată privind cântarea bisericească contemporană din centrul Transilvaniei. De pildă: exemplele muzicale și concluziile de la tinele acestei cărți de autor îl invită pe cititor să aibă în vedere atât tradiția melodizării bizantine cât și, în același timp, să aplice cu consecvență regulile statuate prin programe și îndrumări chiriarhale elaborate spre binele învățământului teologic cât și a practicii statuată de către Biserica noastră Ortodoxă.

După un capitol redactat cu migală - *Dascăli și școli* - (pp. 17-44), autorul lucrării consultate de noi aduce în atenția cititorului existența, pe două secole, a unui număr impresionant de cărți liturgice existente în Muzeul și Biblioteca Arhiepiscopiei Vadului, Felelacului și Clujului (1704 - 1895), de 1276 de exemplare. Desigur, aceste cărți de strană precum: *Octoihul, Catavasierul, Ceaslovul, Iriodul, Antologhionul* ș.a. tipărite la București, Buzău, Râmnic, Târgoviște, București, Blaj, Buda, Sibiu, îi interesează deopotrivă și pe muzicienii bizantinologi, deoarece prin textele lor, împreună cu rânduielile tipiconale au lăsat de-a lungul veacurilor atât caracteristicile formelor imnografice cât și ordinea glasurilor în ansamblul cântărilor săptămânale etc.

Cartea părintelui Petru Stanciu răspunde, iată, și din acest punct de vedere, trecutului Bisericii noastre, „în lupta ei dură pentru existență și pentru menținerea gleei străbune, mereu pusă în pericol de puternicii năvălitori și potentați, investiți cu titluri cavaleresti și princiar” (O.L. Cosma, p. 10).

Punând în discuție transcrierile cântărilor psaltice, înregistrate în prealabil de la cântăreții (diecii) din protopopiatele Cluj, Dej, Gherla, Turda, Huedin, Bistrița și Năsăud, Lăpuș și Sighet, autorul acestei cărți conchide că „Cea mai mare deosebire dintre ceea ce învață școala teologică ortodoxă astăzi în Transilvania și ceea ce exprimă cântărețul de strană constă în aceea că cel din urmă *nu este tribut ar nici unui sistem de notație*. De aici și exprimarea deosebit de firească, în conformitate cu puținele canoane ale Bisericii Ortodoxe, referitoare la cântarea bisericească și la modul de interpretare al acesteia” (p.200).

În sensul observațiilor cumulate, Pr. Petru Stanciu, ne convinge că structura glasurilor bisericești (scară, formule melodice, cadențe etc.), întâlnite în practica cântăreților de astăzi se poate cunoaște mai bine prin cântările de la *Sfânta Liturghie și slujbele Cununii, înmormântării și în parte, „din cele ale Utreniei*”. Pe de altă parte, atât *variația* cât și *improviția* rămân ca modalități de exprimare a celui care exersează, cu talent, *cântarea psaltică*. Evident, din exemplele muzicale înserate în paginile respectivei lucrări, lectorul (cititorul de note muzicale) poate să observe că *stilul doinit* în cântarea practică, mai ales, aduce în câmpul monodiei bizantine și multe formule intonaționale nesigure uneori: unele cezuri repetate și prelunge prin „*coroane*” (fermate); refrene și fragmente recitativice

(de recto-tono); succesiuni ornamentale chiar mai bogate (prelungite) decât cele notate în cărțile de psaltichie, precum *varia, psifistonul, antichenoma, omalonul*. De asemenea, o cântare a cărei mișcare se derulează în *rubato*, adică într-o interpretare mai liberă, va favoriza, în practică și o anume destrămarea a ei din punct de vedere melodico-ritmic.

Un capitol amplu se dovedește a fi cel cu referire la analiza minuțioasă a celor 14 manuscrise muzicale (în notație neumatică) existente în bibliotecile clujene: în Biblioteca Academiei Române (Filiala Cluj), Biblioteca Centrală Universitară *Lucian Blaga* și Biblioteca Județeană *Octavian Goga* (pp. 83-183). În aceste pagini de manuscrise, sunt evidențiate aspectele istoriografice și fizice ale fiecărui document în parte, apoi datarea, numele copistului, însemnările colaterale etc., precum și, mai ales, conținutul liturgic și muzical, limba în care au fost compuse și alte conotații de ordin stilistic etc.

Concluzia generală formulată de Pr. Petru Stanciu la acest amplu capitol este aceea că, deși „majoritatea manuscriselor muzicale bizantine existente în biblioteci și în colecțiile particulare provin din alte părți ale țării sau chiar din Grecia, prezența lor în această zonă a țării este mai mult decât grăitoare. În mod cert - apreciază autorul cărții în Transilvania se poate observa interesul pentru muzica bizantină autentică precum și sentimentul apartenenței la această cultură muzicală bisericească” (p. 175).

Ideile și observațiile părintelui profdr. Petru Stanciu, cu privire la *Cultura muzicală de tradiție bizantină în centrul Transilvaniei, Sec. XVII-XIX*, sunt, desigur, susținute și de o bibliografie generală și specială, din care nu lipsesc contribuțiile istoricilor, cele ale teologilor și muzicienilor noștri precum: Ene Braniște, Sebastian Barbu Bucur, Macarie Ieromonahul, Ștefan Meteș, Titus Moisescu, Mircea Păcurariu, Ioan D. Petrescu, Visarion, Ioan Gh. Popescu, Gheorghe Șoima, Petre Vintilescu ș.a.

În toate ale ei - în conținut și înfățișare editorială (tipografică) - cartea distinsului muzician, Pr.prof.dr. Petru Stanciu, reprezintă o reușită și un îndemn frățesc de a cânta cât mai frumos la strana Bisericii noastre Ortodoxe „de vreme ce cântând ne unim cu Dumnezeu” (*Simodul VII Ecumenic de la Niceea*, din anul 787).

Constantin Catrina

Pelerinaj în Țara Sfântă 13 – 19 august 2012

Ziua I: Decolare de pe aeroportul Henri Coandă din București și sosirea la Tel Aviv. Transfer aeroport: Ierusalim – Ein Karem – patria Sf Ioan Botezătorul și vizitarea bisericii și a criptei în care s-a născut "cel mai mare om născut dintr-o femeie", fântâna Fecioarei Maria. Cazare și cină la Hotel de 4* în Bethleem.

Ziua II: Mic dejun, Bethleem, vizitarea bisericii orodoxe și a criptei unde s-a născut Domnul, apoi a Bisericii romano-catolice Sf.Ecaterina și Grota Laptelui. Continuarea drumului în deșert cu minibuze arabe până la Mănăstirea Sf.Sava și Mănăstirea Sf.Teodosie. Cină și cazare la Bethleem la Hotel de 4*. **Participare la Sf. Liturghie de la miezul nopții la Sf. Mormant. (autocar gratuit numai la dus)**

Ziua III: Mic dejun. Începem pelerinajul urcând pe Muntele Măslinilor, pentru a vedea de sus panorama Ierusalimului și al Sfintei Cetăți. Vizitarea Mănăstirii ruse Eleon, a Bisericii Pater Noster (Tatăl nostru), a Bisericii Dominus Flevit (Domnul a plâns), Grădina Getsimani cu Biserica Națiunilor (Agonie), Biserica Mormântului Maicii Domnului și Peștera Getsimani. Vom intra în Cetatea Sfântă prin Poarta Sf. Ștefan. Vizitarea casei în care a locuit Fecioara Maria în Cetatea Antonia. Parcurgem pe jos Via Dolorosa cu cele 14 stații în care s-a oprit Domnul până la Sfântul Mormânt. Urcare pe Golgota, închinare la Piatra Ungerii, vizitarea paracliselor sfinte. Cină și cazare la hotel de 4* în Ierusalim.

Ziua IV: Mic dejun. Vizită pe Muntele Sionului, la Biserica Adormirii Maicii Domnului, Foișorul – Cina cea de taină (locul primei biserici creștine din lume), Mormântul marelui Rege David. Vizită la Zidul Plângerii și la Biserica românească din Ierusalim. Cină și cazare la Hotel de 4* în Ierusalim.

Ziua V: Mic dejun. Deplasare la Ierihon. Intrăm în orașul Ierihon cel mai vechi oraș din lume, apoi urmează vizită la biserica greco-ortodoxă unde vom vedea Dudul lui Zaheu, Biserica și Căminul românesc de la Ierihon. Continuăm drumul cu mașini de teren arabe la Hozeva și vizităm Mănăstirea Sf. Gheorghe, unde se păstrează moaștele Sf.Ioan Iacob Românul de la Neamț. Coborâm la Marea Moarta, -400m, cea mai joasă altitudine de pe glob și vom ajunge la Qumran (vechiul Centru al Esenienilor) la Marea Moartă, scurtă oprire la magazinul cu produse cosmetice. Baie în Marea Moartă gratuit la ștrandul Chibutzului Kalia. Deplasare spre Nord, spre Galileea, urcând pe Valea Iordanului. Yardenit-vizită la locul amenajat al botezului. Cină și cazare în orașul Tiberias la hotel de 3*.

Ziua VI: Mic dejun. Deplasare la Cana Galileii – vizitarea bisericii ortodoxe, aflată pe locul casei lui Simion Cananitul unde a avut loc prima minune a Domnului: transformarea apei în vin. Nazaret, vizitarea Bisericii Catolice Buna Vestire, ridicată pe locul casei Sf. Ioachim și Ana și a Bisericii Ortodoxe Sf. Gavriil, ridicată pe locul izvorului Mariei, biserică pictată de frații Morosanu în anul 1977. Deplasare la Capernaum, supranumit „Orașul Domnului”, Tabgha unde Iisus a săvârșit minunea înmulțirii pâinilor și a peștilor, Muntele Fericirilor – locul unde Mântuitorul a rostit Fericirile. **Opțional și în funcție de timp și de starea atmosferică, plimbare cu o copie a „bărcii lui Iisus”, pe apele Mării Galileii sau vizită la Caprice, la fabrica de aur și diamante.** Cină și cazare în Tiberias la hotel de 3*.

La ora 20:00 ne îndreptăm spre Muntele Tabor și vom urca la biserica greco-ortodoxă a Schimbării la Față a Domnului. Vizitarea mănăstiri și a celor 3 colibe simbolice. Participare la Sfânta Liturghie. Ora coborârii va fi stabilită de grup. Retur la hotel și odihnă.

Ziua VII: Mic dejun întârziat. Părăsim orașul Tiberias și ne îndreptăm spre HAIFA, splendid oraș – port la Mediterană, aflat într-un mare golf la poalele Muntelui Carmel. Vom privi Templul cultului Bahai, cu grădinile pe terase-etajate, superioare grădinilor de la Versailles. Vom vizita Biserica Stela Maris (Steaua Mării), cu grota Sf. Prooroc Ilie Tezvităul. Părăsim Haifa și ne îndreptăm pe coasta Mediteranei spre Aeroportul Internațional Ben Gurion pentru decolarea spre București la ora 17:35 (cursa EL-AL-LY-571), încărcăți de emoții și mulțumiți că ați vizitat Țara Sfântă, și ați mers pe "drumurile lui Iisus" Sosirea la București la ora 20:25.

Preț: 720 EUR

Prețul include: bilete de avion București – Tel-Aviv și Tel-Aviv – București; taxe de aeroport; asistență în aeroport la sosire și plecare; primire și transfer de la și la aeroport la sosire și plecare în Israel; 6 nopți cazare la hoteluri de 3* și 4* în Tiberias

(2 nopți), Bethlehem (2 nopți) și Ierusalim (2 nopți) - categoria hotelurilor este cea oficială pentru Israel și Palestina; 7 zile demipensiune (mic dejun și cină); taxa de intrare la obiectivele religioase și turistice din program (Ghetzimani, Capernaum, Ierihon, Bethleem și taxi pentru Muntele Tabor); autocar 3* pentru transport în Israel pe toată durata programului; ghid evreu de naționalitate română în Israel; preot însoțitor pentru grup;

Pretul nu include: tips-uri (30 €); asigurarea medicală de sănătate; transportul la aeroportul Otopeni - București.

Acte necesare: pașaport valabil încă 6 luni de la data plecării

Circuit în Balcani: Serbia – Muntenegru – Croația (27 aug – 4 sept, 2012)

Arhiepiscopia Vadului, Feleacului și Clujului, prin Centrul de pelerinaje „Renașterea”, organizează, în perioada **27 august – 4 septembrie 2012**, un Circuit în Balcani: Serbia – Muntenegru – Croația. Circuitul care va avea 10 zile își propune să unească trei țări balcanice cu tradiții confesionale diferite, dar cu un parcurs istoric dominat de puterea otomană, păstrând și amprentele inconfundabilei civilizații bizantine.

Prețul întregului pachet se ridică la valoarea de **510 Euro**. Circuitul, structurat pe etape de drum, se va desfășura astfel:

Ziua I: 414 km: Cluj-Napoca – Arad. Trecerea frontierei în Serbia. Cazare în Novi Sad.

Ziua II: 120 km: Plecare spre Belgrad. Vizităm M-rea Karlovitz unde se află Facultatea de Teologie înființată de Sf. Andrei Șaguna, M-rea Grgetek unde se află Icoana făcătoare de minuni a Maicii Domnului cu trei mâini, M-rea Krusedol înființată în 1513 de un călugăr din Valahia. Sosim în Belgrad și vizităm fortăreața Kalemegdan cu cele două biserici: Sf. Parascheva și Ruzica, Catedrala Sf. Sava (ridicată pe locul unde au fost arse moaștele Sf. Sava), plimbare pe celebra stradă Knez Mihailova (prima stradă construită în Belgrad). Cazare în Belgrad.

Ziua III: 417 km: Pelerinajul nostru continuă cu M-rea Studenica construită între anii 1183-1196 unde se află moaștele Sf. Sava, Sf. Simeon și Sf. Anastasia. Următoarea mănăstire pe care o vom vizita este Sopocani. Cazare în Novi Pazar.

Ziua IV: 282 km: Ziua următoare o începem cu M-rea Mileseva construită de Sf. Sava, unde se păstrează fresce din sec. al-XII-lea: îngerul Alb, Sf. Sava și Sf. Simeon (tatăl Sf. Sava). Continuăm spre Pljevlja și pătrundem în Parcul Național Durmitor, zonă de o frumusețe copleșitoare, cu munți măiestuoși împăduriți, lacuri glaciare cu ape de cleștar, cascade, platouri amețitoare și, bineînțeles, peisajele spectaculoase ale Canionului Tara. Canionul Tara, spectaculos și dramatic, este al doilea mare canion din lume, după Grand Canyon, și cel mai mare din Europa, a cărui adâncime depășește 1.000 m. Vom traversa unul din cele mai spectaculoase poduri, Djurdjevica Tara, peste înălțimile canionului și străbătem peisajele magnifice, continuând traseul spre sud, trecând pe lângă Canionul Moraca și Biogradska Gora, singura pădure tropicală rămasă din Europa. Vizităm în continuare M-rea Moraca. Cazare în Podgorica.

Ziua V: 386 km: Următoarea zi o începem cu M-rea Cetinje unde se află moaștele Sf. Peter Cetinjeski, întemeietorul Muntenegrului, mâna Sf. Ioan Botezătorul și o icoană a Maicii Domnului făcătoare de minuni. După un scurt tur de oraș în Cetinje, capitala istorică a țării, continuăm traseul spre Budva, cea mai renumită stațiune litorală a Muntenegrului, ajungând apoi în Golful Kotor de la Marea Adriatică, regiune de o frumusețe unică, intrată în patrimoniul cultural și natural UNESCO, cu fiorduri adânci care străpung văile muntoase, de un farmec inegalabil. Vom face un scurt popas în Kotor, așezare cu iz medieval și influențe din arhitectura venețiană, situată în cea mai retrasă parte a golfului. Plecăm mai departe spre Dubrovnik – „Perla Adriaticii”, unde vom admira Biserica Franciscană, Palatul Receptor din 1441 și zidurile orașului medieval (sec. XI - XVII). Plecare de-al lungul Coastei Dalmate, marginită de apele azuri ale Mării Adriatice, în care „plutec” numeroase insule și insulițe fermecătoare. Traseul oferă priveliști deosebite, cu plaje aurii, golfulețe ascunse, păduri de pini etc. Seara târziu cazare în zona Split.

Ziua VII: 392 km: Mic dejun. Dimineața vizităm Split – capitala provinciei Dalmația. Vom putea admira impozantul Palat al lui Diocletian (astăzi Catedrală) cu zidurile care înconjoară orașul, Templul lui Jupiter, Poarta de Aur. Continuarea traseului spre Peninsula Istria, de-a lungul arhipelagului.

Popas în orașul Zadar, care păstrează farmecul medieval în arhitectura numeroaselor monumente istorice, printre care se remarcă impozanta Catedrală Sf. Anastasia. Sosim seara în peninsula Istria și cazare în Opatija.

Ziua VIII: Mic dejun. Timp liber pentru plajă și activități opționale. Istria este cea mai mare peninsulă la Marea Adriatică, cuprinzând stațiuni de renume, de un farmec deosebit. Opatija se remarcă în peisajul peninsulei ca una din cele mai frumoase și populare stațiuni. Cazare la același hotel.

Ziua IX: 259 km: Plecare spre Slovenia cu un popas de 2,5 ore pentru vizitarea Peșterii Postojna, unul din cele mai fascinante fenomene carstice din Europa (vizitarea se face cu trenulețul și pe jos). Următoarea oprire va fi în Ljubljana pentru un tur panoramic, admirând centrul vechi al orașului cu numeroase clădiri istorice construite într-un amestec de stiluri baroc și art nouveau. Turul continuă spre capitala Croației, Zagreb, unde vom vizita, pietonal, centrul turistic al orașului, un minunat complex urban medieval, compus din biserici, palate, galerii și clădiri guvernamentale. Cazare.

Ziua X: 835 km: Continuăm traseul trecând de-a lungul Lacului Balaton – Budapesta – Oradea. Sosire în cursul seriei la Cluj-Napoca.

Servicii incluse: transport cu autocar clasificat 3*; 9 nopți cazare în hotel 3*; mic dejun; ghid specializat pe tot parcursul excursiei.

Nu sunt incluse în preț: asigurare medicală; intrările la obiectivele turistice.

Acte necesare: pașaport valabil 6 luni de la data întoarcerii. * preț valabil pentru un grup de minim 35 persoane

16 – 26 august 2012, Pelerinaj circuit în Grecia

Arhiepiscopia Vadului, Feleacului și Clujului, prin Centrul de pelerinaje „Renașterea”, organizează, în perioada 16 – 26 august 2012, Pelerinaj circuit în Grecia, care își propune ca itinerar vizitarea principalelor repere din istoria și spiritualitatea Greciei. Pelerinajul va include și o croazieră în jurul Muntelui Athos și o vizită de reculegere la Mormântul Cuviosului Paisie Aghioritul din Mănăstirea Souroti.

Prețul întregului pachet se ridică la valoarea de **390 Euro**. Pelerinajul se va desfășura astfel:

Ziua 1: Cluj-Napoca – București – Giurgiu-Ruse;
Ziua 2: Seres – Thesalonik (Biserica Mitropolitană cu moaștele Sf. Dimitrie - Izvorătorul de mir, Turnul Alb Venețian, timp liber în oraș – Paralia Katerini (cazare+cina);

Ziua 3: Ouranopolis – Croazieră în jurul Sf. Munte Athos – M-rea Souroti (Mormântul Cuviosului Paisie Aghioritul) – Paralia Katerini (cazare+cina);

Ziua 4: Biserica Sf. Paraskevi de pe Valea Tempi – Complexul Monastic de la Meteora – Kalambaka (cazare+cina);

Ziua 5: Mic dejun. Deplasare spre Igoumenitza. Transport cu ferry-boat spre Insula Corfu. Închinare la moaștele Sfântului Ierarh Spiridon (cazare)

Ziua 6: Corfu – Igoumenitza – Kalambaka (cazare + cina)

Ziua 7: Kalambaka – Insula Evia (Sfântul Ioan Rusul) – Athena (Tur de oraș, Piața Sintagma, Schimbarea gărzii la Palatul Parlamentului, Templul lui Zeus Olimpic) – Cartierul Plaka (timp liber în oraș) Piața Omonia (cazare);

Ziua 8: Athena – Portul Pireu – Insula Egina (Moaștele Sfântului Nectarie) – Athena (Acropole, Piața Monastiraki, Biserica Mitropolitană, Stadionul Olimpic) (cazare);

Ziua 9: Athena – Patras (Moaștele Sf. Apostol Andrei) – Paralia Katerini (cazare+cina);

Ziua 10: Thesalonik - Biserica Sf. Grigore Palama, Biserica Sf. Sofia (moaștele Sf. Vasile Milostivul), Biserica Sf. Teodora (moaștele Sf. Teodora și a Sf. David Tesalonicianul) – București – Cluj-Napoca.

Prețul include: transport cu autocar clasificat 3*, 8 cazări la hotel 3*, 8 mic dejun + 5 cine, ghidaj și asistență religioasă. **Prețul nu include:** asigurarea medicală, intrarea la obiective turistice, croaziera în jurul Sf. Munte Athos, ferry-boat Insula Corfu și Insula Eghina. **Acte necesare:** pașaport / carte de identitate.

Înscrieri, detalii și informații suplimentare puteți obține la sediul Centrului de Pelerinaje Renașterea, din Piața Avram Iancu nr. 2., la Dl. Cristian Moldovan. Tel: 0723-583822; 0264-431020; e-mail: pelerinaje@mitropolia-clujului.ro

ÎPS ARHIEPISCOPUL ȘI MITROPOLITUL ANDREI

Vineri, 1 iunie: Participă și rostește un cuvânt la festivitatea de absolvire a noii promoții de elevi ai Seminarului Teologic din Cluj-Napoca.

Sâmbătă, 2 iunie: În biserica parohiei Ciceu Hășmaș, protopopiatul Beclean binecuvintează noul iconostas, slujește Sfânta Liturghie și rostește un cuvânt de învățătură; săvârșește slujba pomenirii morților; hirotesește sachelar pe Pr. Marius Cârca. În Aula „Jean Monet” a Facultății de Studii Europene din Cluj, rostește un cuvânt în deschiderea olimpiadei de Cultură și civilizație românească, etapa națională. În foaierea Casei de Cultură din Câmpia Turzii, săvârșește slujba panihidei pentru Ing. Ioan Vasinca, fostul primar al municipiului.

Duminică, 3 iunie (Pogorârea Duhului Sfânt – Rusaliile): În Catedrală, slujește Sfânta Liturghie și rostește un cuvânt de învățătură; acordă distincția „Crucea Transilvană” d-lui Radu Moisin, primarul interimar al Municipiului Cluj-Napoca; acordă premii și diplome elevilor din Arhiepiscopie participanți la olimpiadele de Religie și profesorilor îndrumători. În Paraclisul Seminarului Teologic, săvârșește Taina Sfântului Botez pentru nepoatele gemene ale Domnului Avocat Ioan Rus din Alba Iulia. În fața Catedralei, împreună cu PS Petroniu, Episcopul Sălajului, PS Gurie, Episcopul Devei și Hunedoarei, PS Episcop vicar Vasile Someșanul, PS Arhieru vicar Iustin Sigheteanul, alături de un sobor de preoți și diaconi, săvârșește Vecernia plecării genunchilor, conduce procesiunea prin centrul municipiului Cluj-Napoca, săvârșește slujba sfințirii apei și rostește un cuvânt de învățătură.

Luni, 4 iunie (Sfânta Treime): În biserica Mănăstirii Sopor, slujește Sfânta Liturghie și rostește un cuvânt de învățătură la sărbătoarea hramului. Vizitează schitul Pădureni, al Mănăstirii Mihai Vodă din Turda.

Marti, 5 iunie: În Catedrală, slujește Sfânta Liturghie și rostește un cuvânt de învățătură. În Sala „Auditorium Maximum”, participă și rostește un cuvânt la festivitatea de absolvire a unei noi promoții de studenți ai Facultății de Teologie din Cluj-Napoca. La reședință, îl primește pe părintele Zaharia Zaharou, de la Mănăstirea „Sfântul Ioan Botezătorul” din Essex, Anglia. Seara, de la ora 18⁰⁰ participă la conferința susținută de Părintele Zaharia în fața studenților teologi, în sala Nicolae Ivan a Facultății de Teologie Ortodoxă.

Miercuri, 6 iunie: În biserica Mănăstirii Florești, asistă la Sfânta Liturghie și prezidează sinaxa anuală a stareților, starețelor și duhovnicilor din mănăstirile Arhiepiscopiei Clujului, cu participarea Părintelui Zaharia Zaharou de la Essex.

Joi, 7 iunie: În Paraclisul Seminarului Teologic, rostește un cuvânt la festivitatea împlinirii a 20 de azi de la absolvirea Seminarului Teologic a promoției 1992. Face o vizită pastorală în parohiile: Chinteni, Stolna și Finișel, din protopopiatul Cluj I. În Aula Facultății de Științe Economice și Gestiunea Afacerilor din Cluj-Napoca, participă și rostește un cuvânt în deschiderea conferinței susținute de Părintele Zaharia Zaharou de la Essex.

Vineri, 8 iunie: Prezidează conferința semestrială a preoților din Protopopiatul Beclean. Binecuvintează noul sediu al protopopiatului și rostește un cuvânt de învățătură. Acordă distincția „Crucea Transilvană” d-lui Nicolae Moldovan, primarul orașului Beclean și „Crucea Arhiepiscopală” Pr. Vicențiu Doru Zinveliu, protopopul de Beclean. Face o vizită pastorală în parohiile Nușeni și Feleac din protopopiatul Beclean și în parohia Cormaia din protopopiatul Năsăud. La reședință, îl primește pe Mircea Diaconu, Ministrul Culturii și Patrimoniului Național.

Sâmbătă, 9 iunie: În biserica parohiei Sânmihaiul de Câmpie, protopopiatul Beclean, slujește Sfânta Liturghie și rostește un cuvânt de învățătură; săvârșește slujba de sfințire a crucii ridicate în memoria Mitropolitului Bartolomeu Anania și a nopții petrecute la Sânmihaiul de Câmpie, în drumul său spre Mănăstirea Toplița, expulzat de autoritățile comuniste din Cluj. În biserica Mănăstirii Feleac, săvârșește Taina Sfinței Cununii pentru Andrei Cordoș, fiul senatorului clujean Alexandru Cordoș. În paraclisul Seminarului Teologic din Cluj-Napoca, săvârșește Taina Sfinței Cununii pentru Roza Munteanu

Duminică, 10 iunie (Duminica Tutarilor Sfinților): În biserica parohiei Cetatea Fetei, Florești, slujește Sfânta Liturghie și rostește un cuvânt de învățătură la sărbătoarea hramului parohiei; hirotesește Sachelar pe Pr. Decebal Gorea, preot slujitor al parohiei Cetatea Fetei; sfințește piatra pentru noua biserică

de zid a parohiei. În Catedrală, săvârșește slujba Vecerniei și a Paraclisului Maicii Domnului și rostește o cateheză.

Luni, 11 iunie: Conduce ședința Permanenței Consiliului eparhial. Prezidează comisia de examinare pentru ocuparea posturilor vacante de preot misionar la protopopiatul Bistrița și de preot paroh la parohiile Zoreni și Visuia. Vizitează șantierul Campusului teologic „Nicolae Ivan” din Cluj-Napoca.

Marti, 12 iunie: În Mănăstirea Dobric, participă și rostește un cuvânt la întâlnirea semestrială cu profesorii de religie din județul Bistrița-Năsăud. Face o vizită pastorală în parohie Uriu, protopopiatul Beclean. Vizitează parohiile „Schimbarea la Față” și „Întâmpinarea Domnului” din Cluj-Napoca.

Miercuri, 13 iunie: La reședință convoacă și prezidează o ședință a Consiliului director al Fundației „Mitropolitul Bartolomeu”, cu participarea Acad. Ioan Aurel Pop, rectorul UBB Cluj și a Protos. Nicolae Moldovan, starețul Mănăstirii Nicula. Acordă un scurt interviu postului TVR Cluj.

Joi, 14 iunie: În curtea Liceului „Edmond Nicolau” din Cluj-Napoca sfințește o troiță și rostește un cuvânt de învățătură. În localitatea Sebeș, săvârșește slujba înmormântării lui Gheorghe Maniu, președintele Fundației Culturale „Lucian Blaga” și rostește un cuvânt de mângâiere. În Palatul Prefecturii din Cluj-Napoca, participă și rostește o binecuvântare la festivitatea instalării în funcție a Prefectului Județului Cluj, Prof. Univ. Dr. Gheorghe Vușcan și a Subprefectului, Mihnea Remus Iuoraș. În Aula Facultății de Teologie, participă și rostește un cuvânt la vernisajul expoziției de icoane pe sticlă „Cuvine-se cu adevărat” a elevilor Seminarului Teologic din Cluj-Napoca.

Vineri, 15 iunie: Pe platoul din fața Teatrului Național din Cluj participă și rostește o rugăciune la comemorarea poetului Mihai Eminescu. La reședință îl primește pe Acad. Emil Burzo, președintele Filialei Cluj a Academiei Române și pe actorul Dorel Vișan. La Teatrul Național, participă și rostește un cuvânt la premiera piesei de teatru „Hoțul de Mărgăritare” a Mitropolitului Bartolomeu Valeriu Anania.

Sâmbătă, 16 iunie: Face o vizită pastorală în parohia Ghirișu Român, protopopiatul Cluj I.

Duminică, 17 iunie (Duminica Sfinților Români): În biserica „Sfântul Dimitrie cel Nou” din Cluj-Napoca, slujește Sfânta Liturghie și rostește un cuvânt de învățătură; hirotonește diacon pe Georgiță Petru Peica. În Catedrală, săvârșește slujba Vecerniei și a Paraclisului Maicii Domnului și rostește o cateheză.

Luni, 18 iunie și Marti, 19 iunie: La Palatul Patriarhiei din București, participă la ședința sinoadelor Mitropolitane reunite ale Mitropoliilor Ardealului, Clujului și Banatului.

Marti, 19 iunie: Face o vizită particulară la Mănăstirea Frâsinei, Vâlcea.

Miercuri, 20 iunie: Vizitează șantierul Campusului Teologic „Nicolae Ivan” din biserica în construcție „Sfinții Apostoli pentru și Pavel” din Cluj.

Joi, 21 iunie: Participă și rostește un cuvânt la festivitatea de premiere a elevilor Seminarului Teologic din Cluj-Napoca. La sediul Primăriei din Gherla, participă și rostește o binecuvântare la festivitatea instalării în funcție a d-lui Marius Călin Sabo, Primarul Municipiului Gherla. La sediul primăriei din Bistrița, participă și rostește o binecuvântare la festivitatea instalării în funcție a d-lui Radu Moldovan, Președintele Consiliului Județean Bistrița-Năsăud.

Vineri, 22 iunie: În Sala de Sticlă a Primăriei Cluj-Napoca, participă și rostește o binecuvântare la festivitatea instalării în funcție a d-lui Emil Boc, Primarul Municipiului Cluj-Napoca. În Sala de ședințe a Consiliului Județean, participă și rostește o binecuvântare la festivitatea instalării în funcție a d-lui Horea Uioreanu, Președintele Consiliului Județean Cluj. În Sala „Auditorium Maximum” a UBB Cluj, participă la conferința „Jubirea creștină”, susținută de actorul Dan Puric, în beneficiul Centrului de Îngrijiri paliative „Sfântul Nectarie” din Cluj-Napoca.

Sâmbătă, 23 iunie: La București, participă la festivitatea organizată la împlinirea a 40 de ani de la absolvirea Facultății de Construcții Căi Ferate, Drumuri și Poduri din cadrul Universității Tehnice de Construcții.

Duminică, 24 iunie (Nașterea Sfântului Ioan Botezătorul): Târnoșește biserica „Sfântul Ioan Botezătorul” din cartierul clujean Borhanci, săvârșește Sfânta Liturghie și rostește un cuvânt de învățătură; hirotesește iconom stavrofor pe pr. Mircea-Lucian Man, parohul bisericii; hirotonește preot pe diaconul Georgiță Petru Peica pentru parohia Zoreni, protopopiatul Beclean; hirotonește diacon pe Grigore Mureșan. În Catedrală, săvârșește slujba Vecerniei și a Paraclisului Maicii Domnului și rostește o cateheză.

Luni, 25 iunie: Deschide sesiunea iunie 2012 a examenului de licență la Facultatea de Teologie din Cluj. Conduce ședința Permanenței Consiliului eparhial. Rostește o binecuvântare pentru elevii Seminarului Teologic din Cluj, înscriși la examenul de bacalaureat. Vizitează mănăstirea Nicula și Mănăstirea Vad și parohia Cetan, protopopiatul Dej. În biserica „Schimbarea la Față” din Cluj-Napoca, participă și rostește un cuvânt la lansarea cărții „Cuvântul vieții” a Pr. Dr. Petru Ioan Ilea.

Marti, 26 iunie: În Catedrală, săvârșește slujba de sfințire a Drapelului național și participă la ceremonia militară organizată în piața Avram Iancu. Conduce ședința Permanenței Consiliului eparhial cu participarea celor 9 protopopi ai Eparhiei.

Miercuri, 27 iunie: Participă la susținea publică a Lucrărilor de licență ale absolvenților Facultății de Teologie din Cluj. La reședință, îl primește pe Prof. Dr. Ing. Romulus Zamfir, decanul Facultății de Arhitectură. Acordă un scurt interviu postului Radio România Actualități. Vizitează filia Calea Lată, a parohiei Ciucea și parohia Dealu Negru din protopopiatul Huedin.

Joi, 28 iunie: În Catedrală, slujește Sfânta Liturghie și rostește un cuvânt de învățătură; participă la festivitatea depunerii jurământului noii promoții de absolvenți ai Facultății de Teologie din Cluj-Napoca. La reședință îl primește pe Domnul Ovidiu Turcu, președintele TI Suerom Auto Cluj-Napoca. Participă și rostește un cuvânt la vernisajul expoziției de icoane pe sticlă „Arhetip IV” din cadrul Festivalului Zilele artei bizantine de la Cluj, aflat la cea de-a VIII-a ediție. În biserica Mănăstirii „Sfinții Apostoli Petru și Pavel” din Parva, săvârșește slujba Vecerniei Mari și a Litiei.

Vineri, 29 iunie (Sfinții Apostoli Petru și Pavel): Slujește Sfânta Liturghie și rostește un cuvânt de învățătură, la hramul Mănăstirii Parva; hirotonește diacon pe Emanuel Vidica, și întru preot pe diaconul Grigore Mureșan, pe seama parohiei Visuia, protopopiatul Beclean. Vizitează Centrul eparhial din Baia Mare. Pe aeroportul din Baia Mare, îl întâmpină pe PF Patriarh Daniel, aflat în vizită pastorală în Episcopia Maramureșului și Sătmăului.

Sâmbătă, 30 iunie (Soborul celor doisprezece Apostoli): Slujește în sobor de arhierie, în frunte cu PF Patriarh Daniel la slujba de târnosire a noii biserici cu hramul „Soborul celor doisprezece Apostoli” a mănăstirii Bârsana și la Sfânta Liturghie arhierescă. Împreună cu PF Patriarh Daniel, vizitează Memorialul Victimelor Comunismului și al Rezistenței din Sighet, sediul protopopiatului ortodox și biserica ucraineană din municipiul și mănăstirea cu hramul „Sfinții Arhangheli Mihail și Gavril” din Săpânța-Peri. Participă la slujbă de binecuvântare a noului sediu și a paraclisului protopopiatului ortodox din orașul Negrești-Oaș, oficiată de PF Patriarh Daniel.

PS EPISCOPUL VASILE SOMEȘANUL

Sâmbătă, 2 iunie: Participă la spectacolul de muzică ușoară organizat de Asociația Nevăzătorilor din România la Studioul Radio Cluj.

Duminică, 3 iunie: Slujește Sfânta Liturghie la hramul bisericii „Pogorârea Sfântului Duh” din Cluj-Napoca – Meteor. În sobor de arhierie, la Catedrala Mitropolitană din Cluj-Napoca oficiază Vecernia și participă la procesiunea de Rusaliile. În paraclisul „Sfinții Trei Ierarhi” oficiază botezul pruncului Matei Gavril Crăciun Oprea.

Luni, 4 iunie: Slujește Sfânta Liturghie în biserica Mănăstirii Nicula.

Miercuri, 6 iunie: Slujește Sfânta Liturghie în biserica Mănăstirii „Acoperământul Maicii Domnului” de la Florești și participă la Sinaxa monahală.

Sâmbătă, 9 iunie: În parohia „Sfântul Ioan Gură de Aur” din Cluj-Napoca oficiază botezul pruncului Ioan Marian.

Duminică, 10 iunie: Slujește Sfânta Liturghie la hramul mănăstirii „Tuturor Sfinților” de la Buscatu, prot. Năsăud.

Marti, 12 iunie: La Studioul Radio Cluj prezintă proiectul medico-social al Arhiepiscopiei Ortodoxe Române a Vadului, Feleacului și Clujului, Centrul de Îngrijiri Paliative „Sfântul Nectarie” din Cluj-Napoca.

Vineri, 15 iunie: La Teatrul Național „Lucian Blaga” din Cluj-Napoca participă la prezentarea piesei „Hoțul de Mărgăritare”

⇒ în scop caritativ pentru susținerea Centrului de Îngrijiri Paliative „Sfântul Nectarie” din Cluj-Napoca.

Duminică, 17 iunie: Slujește Sfânta Liturghie și binecuvântarea altarului de vară din filia Dealu Negru, parohia Finciu, prot. Huedin și hirotesește întru „Sachelar” pe preotul paroh Vincențiu Vamoș. Oficiază slujba Vecerniei în parohia „Sfântul Evanghelist Matei” din Cluj-Napoca și sfințește Troița din curtea bisericii.

Vineri, 22 iunie: Participă la Conferința Caritativă „Iubirea creștină” susținută de Maestrul Dan Puric și de Dl. Prof. Univ. Dr. Pavel Chirilă la Casa Universitarilor din Cluj-Napoca în beneficiul Centrului de Îngrijiri Paliative „Sfântul Nectarie” din Cluj-Napoca.

Sâmbătă, 23 iunie: În biserica „Studentilor” din Cluj-Napoca, oficiază în sobor de preoți botezul pruncului Mihai Efrem Țața.

Duminică, 24 iunie: Slujește Sfânta Liturghie în Catedrala Mitropolitană din Cluj Napoca. Oficiază Sfântul Maslu în Paraclisul Spitalului Municipal din Turda.

Luni, 25 iunie: În biserica „Schimbarea la Față” din Cluj-Napoca participă la lansarea cărții părintelui Dr. Petru Ioan Ilea, „Cuvântul Vieții”, oferită pentru susținerea Centrului de Îngrijiri Paliative „Sfântul Nectarie” din Cluj-Napoca.

Marti, 26 iunie: În Capela parohială din Mănăstur oficiază slujba înmormântării credicioasei Ileana.

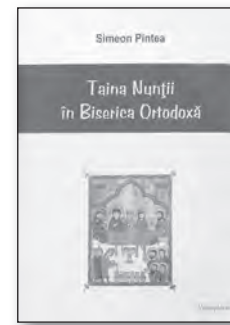
Miercuri, 27 iunie: Slujește Sfânta Liturghie la Penitenciarul Bistrița. Oficiază Sfântul Maslu în biserica Mănăstirii „Buna Vestire” de la Cormaia, prot. Năsăud.

EDITURA RENAȘTEREA

OFERTE:

TEOLOGIA ICOANELI,
Leonid Uspenski
514 pag., format 135x200 mm.
Preț 35 LEI.

TAINA NUNȚII
ÎN BISERICA ORTODOXĂ,
Simeon Pinteia
89 pag., format 145x210 mm,
Preț 8 LEI.

ICOANA, VEDERE
A LUMII DUHOVNICEȘTI,
140 pag., format 135x200 mm,
Preț 10 LEI.

SPOVEDANIE ȘI COMUNIUNE,
† Andrei Andreicuț
244 pag., format 145x210 mm,
Preț 16 LEI.

RADIO RENAȘTEREA

CLUJ – 91 MHz / FM

Grila de programe

BISTRIȚA – 102 MHz / FM

RADIOJURNAL 07.00 13.00 17.00 22.00 ȘTIRI 10.00 20.00

Ora	LUNI	MARȚI	MIERCURI	JOI	VINERI	SÂMBĂȚĂ	DUMINICĂ
06.00	Rugăciunile dimineții, Cuvântul vieții						
07.00	07.00 Radiojurnal, CEASURILE DIMINEȚII						
08.00	SFÂNTA LITURGHIE*						Evanghelie și Liturghie
09.20	Evanghelia zilei						ACATISTUL MÂNTUITORULUI*
09.35	Psalmi						
09.50	Din comorile ortodoxiei						
10.00	Știri						
10.05	Sfinții Părinți, contemporanii noștri						10.00 SFÂNTA LITURGHIE*
10.30	Dedicații muzicale						
12.00	Amintiri din vatra satului (r)	Secole creștine (r)	Dialoguri (r)	Cuvântul Ierarhului (r)	Merinde pentru suflet (r)	Experiențe pastorale (r)	
12.30	Moment muzical						
13.00	Radiojurnal						
13.10	POST MERIDIAN MAGAZIN						
16.00	Dăruind vei dobândi	Pururi tânăr	A doua șansă	Universitaria	Medicina azi	Apa cea vie a Ortodoxiei	Catebism (r)
16.30	Arhiva de folclor					Byzantion	
17.00	Radiojurnal						
17.20	Cuvântul Vieții						Cuvântul Vieții
18.00	VECERNIA*				18.00 PRIVEGHERE*	18.00 PARACLISUL MAICII DOMNULUI Program catehetic*	18.00 PARACLISUL MAICII DOMNULUI Program catehetic*
18.50	Din comorile ortodoxiei (r)		Acatistul zilei*	Din comorile ortodoxiei (r)			
19.00	Apoftegme comentate			Cărți vechi și noi			
19.15	Cântări bisericesti			Cântări bisericesti			
19.30	Merinde pentru suflet	Cultura în actualitate	Ortodoxia în lume	Ca toți să fie una			
20.00	Actualitatea, Actualitatea religioasă Preluare Radio Trinitas						
20.35	Păhărelul cu nectar						
21.00	Secole creștine	Dialoguri	Cuvântul Ierarhului	Teatru radiofonic	21.00 Experiențe pastorale	21.00 CATEHISM	Ortodoxia, Fântâna vieții Pr. Teofil Tia în dialog cu ascultătorii
21.30	Teatru radiofonic						
22.00	Radiojurnal						
22.15	Sfinții Părinți, contemporanii noștri (r)						Evanghelie și Liturghie (r)
22.40	Rugăciunile de seară						
23.00	Dăruind vei dobândi (r)	Pururi tânăr (r)	A doua șansă (r)	Universitaria (r)	Medicina azi (r)	Din Viață și din Duh	
23.30	Arhiva de folclor (r)						
00.00	Clasica				Experiențe pastorale (r)	Byzantion (r)	Predici
02.00	Teatru radiofonic (r)					Tainele Operei	Clasica
02.30	Clasica						
04.30	Secole creștine (r)	Dialoguri (r)	Cuvântul Ierarhului (r)	Merinde pentru suflet (r)	Liturghie și Icoană (r)	Catebism (r)	Ortodoxia, Fântâna vieții (r)
05.00	Clasica						
							05.30 Clasica

* în direct din Catedrala Mitropolitană

COMITETUL DE REDACȚIE:

Președinte:
ÎPS Arhiepiscop și Mitropolit ANDREI ANDREICUȚ

Vicepreședinte:
PS Episcop vicar VASILE SOMEȘANUL

Membri:
Consilier cultural Pr. dr. Ștefan Iloaie, Pr. Prof. dr. Ioan Chirilă,
Pr. Bogdan Ivanov, Pr. Cristian Sonea, Lect. dr. Radu Preda

Director:
Pr. Cătălin Pălimaru

RENAȘTEREA

Editura Renașterea * Piața Avram Iancu, 18
400117, Cluj-Napoca * Telefon / Fax 0264-59.96.49
Internet: www.renasterea-cluj.ro
E-mail: revista@renasterea-cluj.ro

CUI (CF) 4547095

IBAN: RO79RNCB0106026604400017 BCR Cluj (Revista RENAȘTEREA)
ISSN: 1223-4435

Redactor responsabil:
Pr. Florin-Cătălin Ghiț

Tehnoredactor: Delia-Maria Kerekes

DIFUZAREA:
Pr. Nicolae-Dragoș Kerekes

COLABORATORI PERMANENȚI:

Pr. Ioan Bizău, Elena Chirceș, Doina Curticăpeanu,
Pr. Ioan Ică sn., Pr. Bogdan Ivanov, Cezar Login,
Pr. Grigore Dinu Moș, Marcel Munteanu, Aurel Sasu,
Paul Siladi, Protos. Simeon Pinteia, Nicolae Turcan

Foaie editată de Asociația Studenților Creștini Ortodocși Români, filiala Cluj-Napoca

Evenimente ASCOR

Părintele Zaharia Zaharou Trezirea inimilor noastre în duhul Sf. Siluan

Întru câteva zile, creștinii ortodocși din Cluj-Napoca au avut prilejul delectării duhovnicești în prezența și cuvântul părintelui arhimandrit Zaharia Zaharou, de la Mănăstirea „Sf. Ioan Botezătorul” din Essex, Anglia.

Părintele Zaharia, alături de părintele Rafail Noica și de părintele stareț Kiril de la aceeași mănăstire, a crescut duhovnicește lângă părintele Sofronie Saharov, ucenicul și fiul duhovnicesc al Sfântului Siluan Athonitul. Având un astfel de profil duhovnicesc și renumele unor părinți cu măsuri duhovnicești înalte, părintele Zaharia a strâns în juru-i nenumărați oameni, aceștia adunându-se fie la liturghii, fie la cuvântul de învățătură din cadrul vecerniei de la Catedrala Ortodoxă, fie la conferințele cu părintele.

Joi, 7 iunie, părintele Zaharia a susținut conferința cu tema „Trezirea inimii prin primirea rușinii din taina spovedaniei”, organizată de ASCOR cu mijlocirea ÎPS Andrei, inițiatorul invitației adresate părintelui arhimandrit. Sala fremăta de oameni nerăbdători chiar și cu o oră înainte de începerea conferinței, devenind neîncăpătoare odată cu sosirea invitaților. Spre surprinderea unora, părintele Zaharia nu a fost o prezență sperioasă, în sensul unei smerenii neexperimentate, scoasă din mediul ei prielnic de însingurare și deconectare de cele lumești, și nici una strict predicatorie, ieșită din elementul ei tocmai pentru a face misiune. Din contră, părintele a impresionat printr-o energie veselă încurajatoare, prin spontaneitate și, nu în ultimul rând, printr-o cuminenție și smerenie înțeleaptă, așa cum se aștepta din partea unui nepot duhovnicesc al Sfântului Siluan.

Cuvântul său a fost direct și țintit în toate răspunsurile la întrebări, iar amintirea prezenței, a importanței și a necesității Duhului Sfânt a fost laitmotivul ascuns pe care părintele îl aducea în prim-plan ori de câte ori era nevoie. De altfel, întregul său mesaj a fost ca o carte deschisă ce respira din duhul și învățăturile părintelui Sofronie și amintea de duhul smereniei și al dragostei siluanite.

Încurajarea a venit de la primele cuvinte: exercițiile duhovnicești nu ar trebui să fie o povară în urcușul nostru duhovnicesc, ci o binecuvântare de la Dumnezeu. Pentru că lupta nevăzută pe care o ducem este pentru pregătirea inimii, care este centrul omului; iar în străfundurile inimii omului are loc întâlnirea cu Dumnezeu și de acolo cu întreaga lume.

Așadar, atenția noastră trebuie să cadă pe trezirea inimii, primind inclusiv rușinea recunoașterii păcatelor noastre în taina spovedaniei, așa cum și Hristos, după căderea lui Adam și a Evei din Rai, venind în lume, a luat haina rușinii, nerușinându-Se de Cruce. Când omul își cunoaște păcatul, el nu mai caută să-l ascundă, ci îl mărturisește Domnului împotriva lui însuși, a omului. Zdrobirea inimii pricinuieste o durere profundă, pentru că ea dezvăluie toată urâciunea căderii omului. Însă, prin Harul lui Dumnezeu, această rușine se transformă în putere lucrătoare pentru mântuirea omului; prin acest Har, Dumnezeu îi reînnoiește omului viața, primind rușinea pocăinței ca pe o jertfă pentru Hristos, Care a primit rușinea Crucii. Concluzionând la tema conferinței, părintele Zaharia ne-a dezvăluit cu smerenie că se cutremură în fața oamenilor care se pocăiesc cu rușine, pentru că știe că Dumnezeu le dă acestora mult Har.

La întrebările adresate din public despre tristețe și dificultățile vieții, chiar și despre anumite aspecte particulare, cum ar fi Taina Cununiei dintre catolici și ortodocși, părintele arhimandrit nu s-a grăbit în răspunsuri. Din contră, sfaturile sfinției sale s-au construit treptat și foarte clar. Fiecare trebuie să încercăm să ținem cont de niște repere duhovnicești, care să ducă la uniunea noastră duhovnicescă, nu numai la cea fizică și psihică. Să trăim în dragoste și în smerenie pentru ca ceilalți, chiar de altă confesiune, fiind sinceri și onești, să ne urmeze exemplul. Să fim bine înrădăcinați în credința și

tradiția noastră ortodoxă, ca să putem deveni modele pentru ceilalți, dar și ca să putem depăși greutățile vieții, întristările, singurătatea. Dobândirea Harului, întâlnirea cu Harul lui Dumnezeu trebuie să fie strădania noastră de zi cu zi și astfel Dumnezeu ne va sări în ajutor în toate situațiile.

Mai mult, să ne luăm asupra noastră greșelile noastre și să-I dăm îndreptățire și slavă lui Dumnezeu pentru toate. Chiar și când avem inima împietrită. Cum? Părintele Zaharia insistă pe pocăință: există un singur moment când omul este infailibil: atunci când își mărturisește păcătoșenia și se pleacă înaintea lui Dumnezeu, biruindu-l pe cel rău, care nu se poate pleca înaintea lui Dumnezeu. Astfel inima omului se înmoaie, atrage Harul lui Dumnezeu și începe să slavoslovească.

Aceste cuvinte au însuflețit inimile și voința celor prezenți la conferință; totuși, în așteptarea lor rămânea nerostită ideea că dobândirea Harului lui Dumnezeu cere parca o muncă specifică din partea omului. Și întrebările s-au rostit până la urmă: „cum să facem față lumii de astăzi?”, „pentru ce trăim? care este scopul vieții noastre?”, „cum să-L cunoaștem pe Dumnezeu?”, „câci Sf. Simeon Noul Teolog ne spune foarte categoric să nu ne amăgim, căci cine nu-L cunoaște pe Dumnezeu în această lume, nu îl va cunoaște nici în cealaltă. Răspunsul părintelui a fost neașteptat de simplu: „cine sunt eu să judec cuvintele unui sfânt?”; să nădăjduim; să cinstim pe fiecare om drept chipul lui Dumnezeu; cei care renasc în Duhul Sfânt

Părintele Zaharia Zaharou a împărțit daruri duhovnicești și povești de mare folos clujenilor nerăbdători să soarbă din învățătura pe care a lăsat-o Sfântul Siluan ucenicilor săi

caută să-l cinstească pe aproapele așa cum se luptau Sf. Maria Egipteanca și Sf. Zosima ca să-și ia binecuvântarea unul de la celălalt. Să-i cuprindem în dragostea noastră pe toți oamenii. Să evităm cele două mari primejdii: mândria și deznădejdea și, dacă avem dorința de mântuire, Dumnezeu o va scoate la capăt cu noi. Pentru că, deși noi toți suntem vrăjmașii lui Dumnezeu – păcatul fiind vrăjmașie înaintea lui Dumnezeu, Hristos a venit și S-a răstignit pentru vrăjmașii Lui. Și, în marea Sa iubire pentru noi, continuă să ne împărtășească din viața Lui.

Să nădăjduim, chiar și după ce simțim că Harul ne-a părăsit. Acesta a fost îndemnul părintelui Zaharia la finalul conferinței. Harul pe care îl primim în primii ani este un simplu dar de la Dumnezeu. Trăim ca în vis, în mângâierea lui Dumnezeu. Apoi, Dumnezeu retrage acest Har pentru a ne ajuta ca noi înșine să câștigăm mântuirea. Această retragere, această părăsire a Harului este în sine un dar, din dragostea lui Dumnezeu pentru libertatea omului. Dacă omul continuă să arate și să lucreze și în această a doua perioadă cele învățate la început, în perioada de înrăurire a Harului, Acesta va veni din nou și omul va redeveni copilul Tatălui Ceresc.

Gabriela Bulgaru

Roagă-te și muncește... și în vacanță!

Sfântul avva Antonie, stând odată în pustiu, a căzut pradă acediei și apăsătoarei întunecimi a gândurilor rele. Și zicea către Dumnezeu: «Doamne, vreau să mă mântuiesc și nu mă lasă gândurile rele. Ce să fac în neliniștea mea? Cum să mă mântuiesc?». Ridicându-se puțin și privind afară, Antonie vede pe cineva aidoma lui, stând jos și lucrând, apoi sculându-se și făcând rugăciunea, și iar așezându-se și împletind funia, apoi din nou sculându-se pentru rugăciune. Era un inger al Domnului, trimis ca să-l îndrepte și să-l întărească. Și l-a auzit pe inger spunând: «Fă așa și te mântuiește!». Auzind acestea, [avva Antonie] s-a bucurat nespus și a prins curaj. Și așa se mântuia” (Pateric).

Îngorarea istovitoare a timpului răpune încercările de a depăși instanțele ritmice ale unei zile obișnuite ce cronometrează mișcările năvalnice ale gândurilor. În strădania noastră de a reține timpul ne poticnim tocmai la alegerea ocupațiilor zilnice și la organizarea a câtor mai multe dintre ele. Însă pierdem subtilitatea acelor gânduri care ne dau curajul și bucuria de a privi spre adevărul și lumina clipei, spre minunile pe care Dumnezeu ni le dăruiește mereu prin ceilalți. Tihna și răsfațul pe care le căutăm după o zi lungă și ostentoare coboară prin rugăciune și singurătate, mărturisiri ce preîntâmpină liniștea răspândită la întâlnirea cu Dumnezeu.

Odată deprins în munca fizică sufletul cunoaște pașii împotriva gândurilor rele, construiește stavile care împiedică pătrunderea durerilor aducătoare de ispite și care îl ajută pe om să biruie în războiul nevăzut. Aceste încercări de natură spirituală își găsesc un loc printre străduințele trupului ce creează un clopot de sticlă pietrificat prin rugăciune și întărit de harul Duhului Sfânt, aducător de nădejde, îndrăzneală și voiciune. De aceea, Cuviosul Siluan Athonitul mărturisește că *cel ce nu cunoaște harul, nici nu-l caută*, explicația faptelor și întâmplărilor pricinuite azi fiind alipirea lumii de pământ. Pentru a dobândi o minte deplină în Dumnezeu, omul se antrenează muncind și răzbind neîncetat prin actele sale de fiecare zi, păstrând o mișcare a existenței sufletului.

Îndată ce ne îndepărtăm de aceste munci trupesti și intelectuale, realitatea duhovnicescă decade în detrimentul aparentei odihne spirituale, iar timpul liber devine nemărginit de spațios și vătămător pentru suflet. Drept urmare, după terminarea unei perioade de munci încărcate, sufletul urmează unui timp care duce la o stare de nepăsare, de pătămire, de goliciune interioară. Această percepție înșelătoare a odihnei favorizează sfărâmarea gândurilor bune și pătrunderea printre crăpăturile clopotului de sticlă care veghează la armonizarea sunetului prelung produs de glasul omului. Ușurința cu care omul se roagă și cugetă la pocăință nu se manifestă cu aceeași intensitatea și în timpul vacanțelor, ci este înlocuită de impasibilitate și de o întristare amorțită. La un anumit moment conștientizarea acestor trăiri se rupe de firul real, duhovnicesc al vieții, omul conformându-se cu comoditatea și plăcerile modelate după lutul trupului.

Revenirea îndeletnicirilor, a râvnei, a puterii de a lucra toate, este coordonată prin sporirea muncilor obișnuite, prin reluarea cu osârdie a meșteșugurilor atât manuale, cât și sufletești. Întors la Casa lui Dumnezeu, omul își revine în fire, regăsește puterea și încrederea pierdute, recapătă echilibrul sufletesc, devine luminos, se umple de Dumnezeu.

Andreea Micu

Nicolae Steinhardt, Jurnalul fericirii, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 1995,

„Ferițiți cei ce n-au văzut și au crezut” (Ioan 20, 29)

Înainte de orice apreciere critică sau estetică, *Jurnalul fericirii* „nu este [...] o carte de memorialistică rece, sau una cu caracter general despre gulagul din România (gen Gherla, Fenomenul Pitești, Pe muntele Ebal), ci una cu caracter particular: relatarea unei experiențe creștine, petrecută într-un loc nefericit – pușcăria – unde mai mult ca oricând își face simțită prezența Iisus Hristos, Domnul iubirii, nădejzii și fericirii neschimbabile.”¹. Din punct de vedere compozițional, scrierea de față nu conține numai memorialul unui deținut politic al anilor '60. Ea urmărește drumul unui om spre ceea ce numim fericire. Însă, nu este vorba, în nici un caz, despre o rețetă a fericirii, cititorului înfățișându-i-se mai degrabă o experiență personală, fără vreo tentativă de îngredire a libertății individuale de gândire: „Nu știi că-i așa. Cred că-i așa și constat — experimental - că așa e.”².

¹ Ioan Pinte, *Despre fericire în alți termeni*, în „Apostrof”, anul II - nr. 6/ 1991, Cluj, p.6

² N. Steinhardt, *Jurnalul fericirii*, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 1995, p. 111

O opinie critică vine în sprijinul acestui *credo*: „*Jurnalul fericirii* propune cu blândețe un mod de a fi fericit, explică cum a ajuns la el, îl argumentează și îl susține cu patos religios, îl descrie, îl compară, îl justifică rațional, îl propovăduiește.”³

Pentru a desluși autenticitatea mărturiei, ne îngăduim, de vreme ce ne aflăm în arealul biograficului, să privim puțin spre omul care vorbește despre această fericire. În primul rând, ceea ce ne transmite opera nu rămâne (cel puțin, nu ar trebui să rămână) într-o amorfire abstractă. Un apropiat și drag prieten al scriitorului, ne atrage atenția asupra profunde substanțe spirituale ce-o răspândește parcurgerea „în duh” a cărții: „Lectura nu conjugă persoane-obiect, ci destine [...]. Jurnalul părintelui Nicolae are o dublă calitate: aceea de a mărturisi care este calea de urmat pentru a-l găsi efectiv pe Învățător și, odată găsită, de a-i îndruma și pe alții să ajungă la ea. Autorul este discipol și învățător în același timp, căci învățătura privește, în fapt doar acel lucru prin care un discipol devine exemplar.”⁴

Toți cei ce au încercat să realizeze un profil al personalității lui Nicolae Steinhardt au sesizat că el se distinge printr-o vocație a bucuriei (complementară celei ascetice). Adevărata bucurie a însemnat întâlnirea cu creștinismul ortodox, un creștinism al veseliei, nu doar al nevoinței, al vigoriei și nu al lăncezelii sau plictisului, al discernământului și nu al intranșigienței vanitoase ori al toleranței neconforme cu adevărul.

Această fericire nu ar putea fi verosimilă decât în condițiile în care ea este asumată cu deplină libertate și în deplină cunoștință de cauză. Or, tocmai această libertate o face atât de seducătoare: „Creștinul e liber, așadar fericit. Acesta și este sensul geniale și inspirate fraze a lui Kierkegaard (de sub a cărei obsesie nu pot ieși): contrariul păcatului nu e virtutea, contrariul păcatului e libertatea. Vămile văzduhului sunt numeroase. Aici pe pământ la vama care nu poate fi înșelată proba constă în starea de fericire.”⁵ Înțelesul acestei libertăți este așadar echivalent cu eliberarea de sub starea de păcat a omului, care l-a înrobuit.

Pentru a accede însă la această stare a exuberanței, scriitorul ne avertizează că este necesară angajarea într-un mare act de curaj: asumarea și purtarea suferinței. Nu ajungem la Învierie decât nu vom simți lumina Taborului decât urcând pe Golgota. Cu toate acestea, nădejdea nu trebuie să piară: „după ușile închise, de foarte multe ori, se poate desfășura nu un proces politic, cu un proces al mântuirii”⁶.

Misterul credinței. Trăire mistică

Dincolo de noblețea caracterului, de îndemnul nesfiit la o viață morală, dreaptă, de rezistența incredibilă prin puterea credinței și a inteligenței, de autenticitatea experienței de viață, stă un fapt de o gravitate antropologică: mântuirea omului prin unirea lui cu Dumnezeu. Este vorba în mod firesc despre o perspectivă teologic-creștină, dar fără ea cartea lui Nicolae Steinhardt spune prea puțin cititorului său, sau tot ceea ce spune este incomplet. Adevărul pentru Nicolae Steinhardt acesta este: trăirea în Hristos (de unde și preaplinul voioșiei) și odată cu aceasta, comuniunea cu întreaga fire.

Până la această împlinire, autorul parcurge câteva trepte esențiale. Primul obstacol ce trebuie depășit este incertitudinea, un rod al temerii. Această incertitudine nu se sfârșește niciodată, manifestările ei au o intensitate diferită și ea capătă nuanțe cu fiecare împrejurare a vieții.

Pasul hotărâtor de a trece la creștinism nu se face decât în închisoare. Până atunci însă vibrațiile unei asemenea chemări au fost resimțite, terenul era oarecum pregătit, dar de aici până la convingere, până la împăcarea rațiunii cu trăirea concretă, vădită în simțire, se află o „mică” distanță. Adevărul ființei nu este un dat, ci se dobândește, se caută, se asumă: „**Ianuarie 1954.** Din nou la Schitul Maicilor [...] Simt că părintele Mihai nu înțelege: vin la ei, merg pe la slujbe, citesc autori creștini; de ce nu face pasul hotărâtor? De ce? mă întreb?: Din lene, fără-ndoială. Și de frică: mi-e frică, doresc oare cu adevărat botezul, sau e numai o pornire (sentimental, cerebral...) [...] Și dintr-un fel de rușine, cum demonul îi mărturisește lui Ivan Karamazov: la înviere ar fi voit să strige hosana, dar s-a jenat, nu-i sta bine?”⁷

Fără o alegere liberă, consimțită, nu va avea loc nicio schimbare: „Taina libertății este consubstanțială unui alt mister fundamental, misterul credinței. E o relație care, îndrăznim să spunem, este tema centrală a scrierilor lui N. Steinhardt și F.M. Dostoievski”⁸.

În mod paradoxal, traversarea propriilor limite va fi mijlocită de un impas existențial dureros. Acest moment se produce la Malmaison, în perioada următoare anchetelor (ianuarie 1960), mai precis la scurt timp după ce i se aduce la cunoștință condamnarea (treisprezece ani de muncă silnică), în a doua celulă de la Securitate, când autorul mărturisește: „mi-a fost dat să cunosc nefericirea cea mai atroce [...] Eram prins în capcană, chinuit de ceva de care nu puteam fi *absolut* sigur – dar părea exclus să nu fie așa -, în situația de a nu mă putea destăinui nimănui, nici omului de treabă alături de care mă aflam. Și-ncuiat în vreo patru-cinci metri pătrați. Genunea era lângă mine: mișunând ca-n povestea lui Poe de șerpi, șobolani, apă puturoasă, întuneric și viermi.”⁹ Aici are loc bătălia între credință și necredință. Deznădăjduit, înfruntă situația cu rugăciunea. Ceea ce vedește totuși biruința credinței este faptul că el nu va aștepta ca lucrurile să se rezolve de la sine, ci chiar în mijlocul acelei nenorociri ia atitudine.

Dacă cu puțin timp în urmă (când se afla în prima celulă) botezul se perindează în gândurile sale mai degrabă ca un vis, la numai două luni (Jilava, 15 martie 1960, celula 18), se va concretiza odată cu întâlnirea părintelui Mina Dobzeu. Este un moment unic, marcat de o frenezie nepământeană. Nici somnul nu-i mai este de vreun folos, căci tot ceea ce trăiește este marcat de o intensă luciditate, de dragoste și o prețuire neobișnuite față de ceilalți. Plină de haz este însă modalitatea în care va fi pregătit momentul, totul petrecându-se în condițiile vitrege ale celei, cu mult tact, dar și smerenie. Pentru a nu fi depistat de gardieni, doi deținuți păzesc vizeta și la repezeală părintele oficiază pe scurt slujba în vreme ce ceilalți deținuți sunt în pauza de aerisire. Nașterea din nou se face din „apă viermănoasă” și din „duh rapid”.

Încercările nu încetează să apară, îndoielile, neputința, momentele de necredință nu dispar brusc nici măcar după botez. Importante sunt însă stăruința, încercarea de a rămâne mereu fidel, indiferent de circumstanțe. Este vorba despre o luptă de-o viață, mântuirea având loc în fiecare clipă.

Starea aceasta extatică, îmbibată de fericirea harului dumnezeiesc, depășește limitele spațio-temporale, sinele se dez-mărginește, se află în nesfârșită extensie până când ajunge să se identifice neamestecat cu lumina necreată: „cercul de lumină se lățește din ce în ce, iar fericirea după ce m-a învăluit mătăsoș, deodată schimbă tactica, devine dură, se aruncă, se prăvălește asupra-mi ca niște avalanșe care – antigravitațional – mă înalță; apoi, în cele din urmă, fără menajamente, mă *înlocuiește*. Nu mai sunt. Ba sunt, dar atât de puternic încât nu mă recunosc.”¹⁰ Deși se folosește termenul de „înlocuire”, nu putem spune că este vorba despre o dizolvare a ființei, ci de un proces ce produce mutații lăuntrice atât de mari încât omului îi devine aproape imposibil să se mai recunoască, fapt cât se poate de „firesc” întrucât împărtășirea de lumină nu-i este proprie lui, ci însuși Firii dumnezeiești care o emană. Un alt poet ce a cunoscut și a scris despre acest tip de simțire este și Daniel Turcea „Viața-mi/ puțină/ trupul/ îngândurat/ îngroapă-le/ vii/ în lumină/ [...] să nu mai știu/ să nu mai știu/ dacă mai sînt/ sau doar Tu ești/ Viața-mi”¹¹. Poate izvorul celei mai adânci transfigurări acesta este, nucleul textului chiar acum se configurează. Toate celelalte căutări pe care le descoperă *Jurnalul* converg înspre acest bulb plin de substanță spirituală sau își înalță tulpina din el. Asemeni unuia dintre isihăști, autorul se împărtășește din crâmpiele harului, trăire a cărei esență este mirarea, amintind parcă de scrierile Sfântului Simeon Noul Teolog, numit și Văzătorul de Dumnezeu: „Văd frumusețea Ta, privesc strălucirea, oglesc lumina harului Tău și sunt uluit de negrăirea fulgerării și-mi ies din mine însumi când mă gândesc la mine: cine am fost și cine am ajuns – o, minune!”¹².

În momentul în care este eliberat, autorul ne încredințează că ceea ce trăiește în închisoare după botez nu a fost o pseudo-revelație. Apoi nu a fost un simplu mijloc de supraviețuire și cu atât mai puțin autosugestie. Puține sunt cazurile în care un om afirmă atât de încredințat (episodul în care se plimbă pe străzile Clujului la câteva zile după eliberare): „Îmi este dat, în câteva clipe de intensă emoție, să înțeleg mai bine ca oricând unele din tainele majore ale vieții”¹³.

Metanoia sau sensul convertirii

Pentru a înțelege și alte conotații ale convertirii, vom încerca să deslușim semnificația unui motiv recurent în *Jurna-*

lul fericirii, un motiv strâns legat de o dimensiunea fundamentală a învățării ortodoxe: pocăința.

Ajuns la Malmaison, sunetul clopotelor îi declanșează autorului sentimentul culpabilității: „față de noi înșine, de viață, de oameni”¹⁴. Asemănarea cu Dmitri Karamazov este în acest moment izbitoare: „Ducem pe spinări, pe umeri, în suflet păcatele lumii”¹⁵. Ca și personajul lui Dostoievski, autorul *Jurnalului*, asumă o vină ce nu poate fi înțeleasă rațional, depășind orice judecată de factură empirică. Este vorba de o culpă ontologică pentru care creștinismul oferă soluția pocăinței neîncetate (metanoia). Într-o astfel de aventură se avântă și Nicolae Steinhardt. Cum se explică izbucnirea unui sens atât de adânc în stratul ultim al conștiinței doar la auzul acestui sunet? În tradiția creștină, clopotul a fost cel mai adesea asociat cu trâmbița care se spune că va vesti sfârșitul lumii și învierea morților (Matei 24, 31; I Cor. 15, 52). Un înțeles mai simplu echivalează însă cu chemarea lui Dumnezeu în Biserică, unde are loc procesul transfigurator al omului. În Cartea Apocalipsei, Biserica este văzută sub chipul Miresei, care prin lucrarea Duhului Sfânt aduce mântuirea: „Și Duhul și Mireasa zic: «Vino!» și cel ce aude să zică: «Vino!» și cel însetat să vină și să primească în dar apa vieții” (Ap. 22, 17)¹⁶.

Însă chiar și alte culte religioase au intuit potențialitatea sacră a acestui motiv: „În India de pildă, clopotul [...] este reflectarea vibrației primordiale. În lumea islamică, sunetul clopotului reprezintă sunetul subtil al revelației coranice [...] Canonul budist pali asimilează vocile divine cu sunetul unui clopot de aur [...] În China [...] muzica produsă de clopote este înălțătoare și totodată criteriu al armoniei universale”¹⁷.

Clopotul în *Jurnalul fericirii* apare, de altfel, ca laitmotiv. Îl întâlnim mai ales în evocarea timpului copilăriei, a cărei reminiscențe reprezentate de imaginea bisericii Capra din Pantelimon creează percepții de o mare încărcătură afectivă: „Biserica, lipsită de orice frumusețe dar încăpătoare, avea clopote cu bătaii prelungi, cu dangăt grav, în contrast cu modicitatea locului, bătând des, insidios și nobil. Ele, pe care le auzeam limpede cu toate că se aflau departe de fabrică, ele au constituit fundalul sonor și emotiv al anilor mei dinții. Ele m-au apărut, măcar un timp, și tot ele alungau duhurile rele, grindina și farmecele viclene; îmi îndulceau, cu sunet, crescîndele trăsături odioase ori derutante ale realității: realității înconjurătoare, realității lăuntrice [...]”¹⁸. Aceleași clopote aveau să devină un pilon de nădejde în timpul anchetei, amintirea lor este atât de puternică încât biruie presiunea de neimaginat de la interogator: „Iată a treia soluție – neașteptată și stranie: minciuna. Minciuna bine-cuvântată, șoptită de Hristos. (Hristos: El e, nu m-a uitat, bat clopotele toate. Voi fi al Lui. Al Lui am fost mereu)”¹⁹.

Chemarea clopotului nu este numai spre suferință, finalitatea sa manifestându-se deplin și covârșitor prin Înviere. Fără aceasta, ce rost ar mai avea îmbrățișarea Crucii? Darul dobândit cu multă trudă (învierea lăuntrică) nu este ceva abstract, ci o trăire concretă, de zi cu zi, și anume acea dragoste (*agapé*) vie și revigorantă (pentru sine, pentru ceilalți), plină de nădejde și odihnă sufletească (activă, firește): „De n-aș fi creștin! Iată însă că sunt. Clopotele acum și pe mine mă cheamă prietenos, familiar. Creștinismul mă păstrează cu ceva tineresc în mine și neplictisit, nedezamăgit, nescîrbit, nesupărat. Prezenței veșnic proaspete a lui Hristos îi datorez să nu dospesc și fermentez în supărarea pe alții și pe mine.”²⁰.

Într-o vreme în care postmodernitatea pune la îndoială existența lui Dumnezeu, a descoperirii Lui în mod personal, unic și viu omului, iată că un om care îndrăznește să pronunțe adevărul ființei sale, un om cât se poate de conștient de orientarea și tendințele timpului său.

✎ Ana-Maria Neag

¹⁴ *Ibidem*, p. 102

¹⁵ *Idem*

¹⁶ *Biblia sau Sfânta Scriptură*, versiune diortosită după Septuaginta, redactată, adnotată și tipărită de Bartolomeu Valeriu Anania, Editura Renașterea, Cluj-Napoca, 2009, p. 1773

¹⁷ Jean Chevalier, Alain Gheerbrant, *Dicționar de simboluri*, vol. I, Editura Artemis, București, p. 337

¹⁸ N. Steinhardt, *op.cit.*, p. 49

¹⁹ *Ibidem*, p. 14

²⁰ *Ibidem*, p. 409

Echipa: Tatiana Onilov, Andrei Mitrică, Gabriela Bulgaru, Ana-Maria Neag, Dana Filaropol, Andreea Micu, Iulia Anamaria Mureșan, Oana Laura Dâgă.

Adresa ASCOR:
Biserica din Hașdeu 45
Cluj-Napoca

Redacția FILOCALIA:
Piața Avram Iancu, nr. 18,
Cluj-Napoca
Fax: 0264/595 300
revista.filocalia@yahoo.com

ISSN: 1224-0567

³ Ion Simuț, *Incursiuni în literatura actuală*, Editura Cogito, Oradea, 1994, p. 307 p. 308

⁴ Virgil Ciomoș, *Postfață* la ediția *Jurnalului fericirii*, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 1991, p. 403

⁵ N. Steinhardt, *op.cit.*, p. 349

⁶ Ioan Pinte, *art. cit.*

⁷ N. Steinhardt, *op. cit.*, p. 345

⁸ *Ibidem*, p. 360

⁹ *Ibidem*, p. 39

¹⁰ *Ibidem*, p. 97

¹¹ Daniel Turcea, *Racla de lumină* în volumul *Iubire înțelepciune fără sfârșit*, Editura Albatros, București, 1991, p. 59

¹² Sfântul Simeon Noul Teolog, *Imne, epistole și capitole. Scrieri III*, Editura Deisis, Sibiu, 2001, p. 58

¹³ Nicolae Steinhardt, *Jurnalul fericirii, ed. cit.*, p. 87